VIII. Osmanlı–Cumhuriyet Şifre Defteri (`BCA · 1922–1929`): TBMM Hükûmeti'nin İlk Matbu `Bir Numrolu Kelime Miftâhı` («Deniz» ve «Riyâset» Parolaları), 1922–1924 Mahlûlsüz Maarif/İskân Şifreleri, Atatürk–İnönü «Kaya» Seyahat Miftâhı (1926) ve Harf İnkılâbı Yeni Türk Harfli Maarif Şifresi (1929)

15 Mart 1922 Hâkimiyet-i Milliye Matbaası Baskısı Millî Kelime Miftâhı'ndan 2 Mayıs 1929 Yeni Türk Harfli 35 Numaralı Şifreye: İmparatorluktan Cumhuriyete Devlet Kriptografisinin Geçiş Halkası · Hazırlanış: 19.11.2026

450 Nüsha	0 / 805 Rakam	96 Kod	23 Levha · 6 Mahlûlsüz	33 Harf + 2 Fâsıla	45 × 45 2.025
15 Mart 1922 Ankara Baskısı	%100 Sıfırsız (p = 1,4×10⁻³⁷)	Doğrulanmış 1922–24 Konkordansı	BCA & HR.İM. Külliyatı	1926 Atatürk–İnönü «Kaya» Miftâhı	1929 Latin H Miftah Matı

Yönetici Özeti: Millî Mücadele'den Harf İnkılâbı'na Devlet Şifreciliğinin Kayıp Halkası

- **15 Mart 1922 Hâkimiyet-i Milliye Baskısı `Bir Numrolu Kelime Miftâhı` ve Parola Sistemi:** T.C. Devlet Arşivleri Cumhuriyet Arşivi'nde (`BCA, 030-18-1-1, 4-53-1` , Levha 1) bulunan İcra Vekilleri Heyeti Kararnâmesi, Ankara Hükûmeti'nin ilk ortak matbu kelime miftâhının **15 Mart 1922**'de **Hâkimiyet-i Milliye Matbaası**'nda `450` nüsha (`150` Dâhiliye, `300` diğer Vekâletler) bastırıldığını ortaya koymaktadır. `1 Kasım 1922` tarihli Başvekâlet tamimi (`BCA, 030-10, 14-82-14` , Levha 2) ve **Gazi Mustafa Kemal Paşa**'nın kırmızı kalem imzalı `1 Mart 1923` emri (Levha 3), tüm vekâletlerin bu tek matbu miftahı kendilerine mahsus **gizli parolalarla** (Başvekâlet: **«Riyâset»**, Maarif Vekâleti: **«Deniz»**, Erkân-ı Harbiye / Refet Paşa: **«İzmir–Ankara»**) kullandığını kanıtlamaktadır.
- **Sıfırsız (`1–9`) `81` Sayfalık Kriptografik Mimari ve Adana «Deniz» Rosetta Taşı:** `1922–1924` dönemine ait dört telgraftaki toplam **`98` beş haneli kod grubunun (`490` rakamın) hiçbirinde tek bir `0` rakamı yer almaz** (tesadüf olasılığı $0{,}9^{490} \approx 3{,}6 \times 10^{-23}$). Lozan Konferansı'nın açıldığı hafta `25 Kasım 1922` 'de Adana'daki Fransız, İslâm ve Ermeni yetimhaneleri (*Dârü'l-eytâm*) hakkında çekilen telgrafın hem tam Türkçe müsveddesi hem de **«Şifre — Deniz [dâhildir]»** nüshası (`BCA, 180-9-0-0, 27-143-14` , Levha 4–5) yan yana bulunarak `81` sayfalık (`11..99`) alfabetik blokların tam anahtarını vermiştir.
- **`29 Ocak 1923` Hüdâvendigâr ve `29 Eylül 1922` Antalya Mahlûlsüz Şifrelerinin Çözümü:** `BCA, 180-9-0-0, 241-1208-31` gömleğindeki **Hüdâvendigâr (Bursa) şifresinin** (Levha 6) taşra Maarif Müdürlerinin şifre yetkisi krizine cevaben *«mevcûd [şifre] usûlünün (`18327 72272`) yeni bir usûl (`72279`) ile değiştirilmesinin tedkîk edilmekte olduğunu ve kat'î (`54836`) bir mukarrerât/karâr (`65241`) ittihâzına kadar mevcûd usûlle (`18227 72279 16472`) mezun olduklarını»* bildirdiği; aynı gömlekteki **Antalya şifresinin** (Levha 8) ise edebiyatçı ve mütercim **Memduh Süleyman Bey** (`1889–1926`) hakkındaki tahkikata dair cevabî şifre olduğu tespit edilmiştir.
- **İzmir Suikastı Gezisi Öncesi ve Sonrası Üç Yüksek Devlet Miftâhı (`Mayıs–Ağustos 1926`), Adana Cüzdan Zıyâı Krizi (`Temmuz 1928`) ve İlk Latin Harfli Mahlûlsüz Şifre (`2 Mayıs 1929`):** `BCA, 030-10, 2-9-21` dosyasından Atatürk'ün İzmir Suikastı'nın ortaya çıkarıldığı `7 Mayıs 1926` yurt gezisine çıkışından tam 48 saat önce (`5 Mayıs 1926`) mühürlenen **`12 Numrolu Seyahat`**

Miftâhı (x4 eşsesli boşluk kuralı: 14, 24, 34, 44, 54 ilh. , Levha 13), Başvekil İsmet Paşa'nın elyazısı «Kaya» cetveli (Levha 10–11) ve suikast yargılamalarının hemen ertesinde 1 Ağustos 1926 'da «İstiklâl» miftâhını ilgâ edip yerine konulan *Riyâset-i Cumhûr Başkitâbeti* nüshalı «Kalem» miftâhı (Levha 14) eksiksiz çıkarılmıştır. Ayrıca 6 Temmuz 1928 'de Adana Mebusu'nun cüzdanıyla birlikte çalınan/kaybolan CHF şifre miftâhı yüzünden tüm Türkiye'de eski şifrelerin imhâ edilmesi (ItemId=172669 , Levha 15) ve İstanbul Maarif Emini **Behçet [Gücer]** Bey'in 2 Mayıs 1929 tarihli Latin harfli mahlûlsüz şifresinin 45 × 45 = 2.025 hücreli ($p = 2{,}6 \times 10^{-51}$) **35 Numaralı** kodeks olduğu (Levha 12) belgelenmiştir.

İnteraktif Erken Cumhuriyet Kriptoloji Laboratuvarı (1922–1929)

1. TBMM Bir Numrolu Miftâh («Deniz» & «İskân») Melez Şifre Çözücü ve Sıfırsızlık Denetçisi

- **11 Ocak 1923 · Trabzon Rosetta Taşı («Üç**
- 29 Ocak 1923 · Hüdâvendigâr («Deniz»)
- 25 Kasım 1922 · Adana Rosetta Taşı
- 29 Eylül 1922 · Antalya (Memduh Süleyman)
- 27–29 Temmuz 1924 · Yozgat İskân
- 1 Aralık 1923 · Tiflis→9.Kolordu (0–9 Hariciye)
- 14 Mayıs 1929 · Bükreş (Sabri Bey)

2. Doğrulanmış Konkordans Arama & 1926 Atatürk–İnönü «Kaya» Şifre Makinesi

3. Canlı 1926 İzmir Suikastı Gezisi Şifre Makinesi (Atatürk «12 Numrolu» & İnönü «Kaya»)

- **Atatürk «12 Numrolu» (Fâsıla: 14,24..94)**
- Başvekil «Kaya» (25, 35)
- 1924 Hariciye «Açmak İçün» (6 Fâsılalı)

1. Dâhiliye'nin Bir Adedlü [1 Numrolu] Kelime Miftâhı ve Doğrulanmış Konkordans Cetveli (1922–1924)

15 Mart 1922 kararnâmesiyle Ankara'da basılan sıfırsız 5 haneli *Kelime Miftâhı*'nda ilk iki rakam (PP ∈ {11..99} , x0 hariç 81 sayfa) parolaya bağlı alfabetik sayfa numarasını, son üç rakam (LLL ∈ {111..999}) ise sayfa içi satır numarasını gösterir. Adana Rosetta Taşı (BCA, 180-9-0-0, 27-143-14), Hüdâvendigâr ve Antalya telgrafları (241-1208-31) ile Yozgat İskân telgrafından (272-0-0-11, 18-89-18) Adana ve Trabzon (27-143-13 , Levha 16–17) Rosetta Taşları sayesinde tespit ve teyit edilen **96 kod maddesi** (ve her sayfanın 72 numaralı alt satırının çekim eklerine ayrıldığını gösteren *72. Satır Ek Şeridi*) aşağıdadır:

5'li Kod	Sayfa	Parola / Yıl	Osmanlıca	Türkçe Karşılığı ve Yapısal Not	Arşiv Kaynağı
11924	11	Üç Numro / Deniz (1923)	زا [لازاریست]	**zâ [Lâ-zâ-ri-st hece kodu]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
14255	14	İskân (1924)	بر	**bir**	BCA 272-0-0-11, 18-89-18 (Yozgat)

5'li Kod	Sayfa	Parola / Yıl	Osmanlıca	Türkçe Karşılığı ve Yapısal Not	Arşiv Kaynağı
14497	14	Deniz (1923)	اشعار / مخابره [ايلمك]	**işʿâr / muhâbere [eylemek]**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
14866	14	Üç Numro / Deniz (1923)	لا [لازاريست]	**lâ [Lâ-zâ-ri-st hece kodu]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
15316	15	Deniz (1922)	ـنك	**-nın / -nin (ilgi eki)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
15372	15	Deniz (1923)	ـنك / ـك	**-nın / -in (72. satır ek şeridi)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
16216	16	Üç Numro / Deniz (1922)	اعطا / اشعار	**yardımcı fiil / edat (S.16)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.4
16272	16	Deniz (1922–23)	ايله / اولنور	**ile (S.16 Sütun 2 Satır 72 ek şeridi)**	Antalya s.4 & Hüdâvendigâr s.7
16372	16	Üç Numro / Deniz (1923)	ـده / ايله	**-da / -de (S.16 Sütun 3 Satır 72 ek şeridi)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
16384	16	Deniz (1922)	ـنه	**-ına (yönelme eki)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
16386	16	Deniz (1922)	ـنه	**-ına (yönelme eki)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
16472	16	Deniz (1923)	ايله / ـله	**ile / -le (S.16 Sütun 4 Satır 72 ek şeridi)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
17598	17	İskân (1924)	پاروﻻ	**parola**	BCA 272-0-0-11, 18-89-18 (Yozgat)
18227	18	Deniz (1923)	شفره / مخابره	**[mevcûd] şifre / muhâbere**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
18327	18	Deniz (1923)	شفره / مخابره	**şifre / muhâbere [usûlünün]**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
19165	19	Deniz (1922)	مساعدات	**müsâadât (2 kez)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
19766	19	Deniz & Üç Numro (1923)	صلاحيتى / حائز	**salâhiyeti [hâiz] (Trabzon + Hüdâvendigâr 2 kez!)**	Trabzon 27-143-13 & Hüdâvendigâr s.7
21916	21	Deniz (1922)	معلمين بناسى	**[Dârü'l-]muallimîn binâsı**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
22611	22	Deniz (1922)	ايتام	**eytâm (Dârü'l-eytâm, 4 kez)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
22846	22	Üç Numro / Deniz (1923)	قوانين / تعليمات	**kavânîn / nizâmât [ile kâbil-i te'lîf olmayan]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
23698	23	Üç Numro / Deniz (1923)	بورادكى / كيمك	**kimin / buradaki**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
24698	24	Üç Numro / Deniz (1923)	تورك	**Türk [târîh ve coğrafyası]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
25164	25	Üç Numro / Deniz (1923)	عميقه	**amîka / tamîka [tedkîkât-ı amîkada]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
25216	25	Deniz (1923)	حال / حقنده	**Sayfa 25 ح bloğu (25244=hareket -28 satır)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
25244	25	Üç Numro / Deniz (1923)	حركت / حركات	**hareket / harekât (S.25 ح bloğu)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
25471	25	Deniz (1923)	خصوص / حالده	**Sayfa 25 خ/ح bloğu**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
25592	25	Deniz (1923)	بر	**bir [katʿî bir karâr]**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7

5'li Kod	Sayfa	Parola / Yıl	Osmanlıca	Türkçe Karşılığı ve Yapısal Not	Arşiv Kaynağı
26255	26	Üç Numro / Deniz (1923)	ری [لازاریست]	**rî [Lâ-zâ-ri-st hece kodu]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
27411	27	Üç Numro / Deniz (1923)	تلقینات	**telkînât [+ 66971=-da]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
27432	27	Üç Numro / Deniz (1923)	ذهنیتده	**[eski] zihniyette**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
27971	27	Üç Numro / Deniz (1923)	بو	**bu [bu mektebde — 2 kez]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
28268	28	Üç Numro / Deniz (1923)	طلبه	**talebe [içinde]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
28326	28	Deniz (1922)	رسمی	**resmî [programlarımızı]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
28895	28	Deniz (1923)	تبلیغات	**teblîğât**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
33143	33	Üç Numro / Deniz (1923)	ـنك / ـك	**-nin / -in (ilgi eki — 4 kez!)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
35198	35	Üç Numro / Deniz (1923)	توركجه	**Türkçe**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
35471	35	Üç Numro / Deniz (1923)	پروپاغاندا [۱] / ایله	**propaganda [1. parça] / ile (2 kez)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
35515	35	Üç Numro / Deniz (1923)	ـده / ـنك	**[her hâlde mekteb]-in / -de**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
38411	38	Üç Numro / Deniz (1923)	بولنیور	**bulunuyor [musunuz]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
38771	38	Üç Numro / Deniz (1923)	بونلر	**bunlar [hakkında]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
38912	38	Üç Numro / Deniz (1922)	جریانی / جواز	**cereyânı (38913=cereyân'ın 1 satır üstü!)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.4
38913	38	Üç Numro / Deniz (1923)	جریان	**cereyân [siyâsî cereyânlara]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
41312	41	Deniz (1923)	احداث	**ihdâs (41375=ihsâsât ile aynı ا ح sayfasında!)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
41375	41	Üç Numro / Deniz (1923)	احساسات	**ihsâsât (S.41 س ح ا bloğu)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
43163	43	Üç Numro / Deniz (1923)	نهایت	**nihâyet [verilmesi lâzımdır]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
44424	44	Deniz (1922)	تهلكه لی	**tehlikeli**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
44624	44	Üç Numro / Deniz (1923)	میسكز	**-misiniz / soru eki (44654 ile komşu)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
44654	44	Üç Numro / Deniz (1922)	معلم / مأموریت	**Sayfa 44 (44624'ün 30 satır altı)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.4
45157	45	Deniz & Üç Numro (1922–23)	مكتب	**mekteb (Trabzon'da 5 kez + Antalya + Hüdâvendigâr!)**	Trabzon, Antalya s.4 & Hüdâvendigâr s.7
45162	45	Üç Numro / Deniz (1922)	مكتبه	**mektebe (45157=mekteb'in 5 satır altı!)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.4
45657	45	Üç Numro / Deniz (1923)	حقنده	**hakkında [bunlar hakkında]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
45919	45	Deniz (1922)	تخلیه	**tahliye [tahliyesinin]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)

5'li Kod	Sayfa	Parola / Yıl	Osmanlıca	Türkçe Karşılığı ve Yapısal Not	Arşiv Kaynağı
52272	52	Üç Numro / Deniz (1923)	ـلر	**-ler / -lar (çoğul eki, S.52 Sütun 2 Satır 72 — 3 kez)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
52472	52	Üç Numro / Deniz (1923)	ـلره	**-lere / -lara (yönelme çoğul, S.52 Sütun 4 Satır 72)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
52572	52	Deniz (1923)	ـلری / مدیرلری	**-leri [mektebleri] (S.52 Sütun 5 Satır 72 ek şeridi!)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
52851	52	Deniz (1922)	فرانسز	**Fransız (2 kez)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
53284	53	Deniz (1922)	فرانسزلر / ـلر	**Fransızlar / -lar**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
54228	54	Üç Numro / Deniz (1923)	سیاسی	**siyâsî [cereyânlara]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
54472	54	Üç Numro / Deniz (1923)	ـه / نشریاته	**[harekât]-a (S.54 Sütun 4 Satır 72 ek şeridi)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
54836	54	Deniz (1923)	قطعی	**kat'î (S.54 ق bloğu)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
55464	55	Üç Numro / Deniz (1923)	وثائق	**vesâik [ve salâhiyeti]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
56295	56	Üç Numro / Deniz (1923)	فره [فره لر]	**Fré[r] (Frerler — Fransız rahipleri)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
56618	56	Üç Numro / Deniz (1922)	فرانسزجه / فصل	**Sayfa 56 ف bloğu (Antalya Fransızca muallimi!)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.4
56636	56	Deniz (1923)	فقره / فرع	**Sayfa 56 ف bloğu (56618'in 18 satır altı!)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
58196	58	Üç Numro / Deniz (1923)	پاغاندا [پروپاغاندا]	**propaganda [2. parça]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
58855	58	Üç Numro / Deniz (1923)	یانلیش و مضر	**yanlış / muzır [ihsâsât]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
59128	59	Deniz (1922)	پروغرام	**program [programlarımızı]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
61671	61	Deniz (1923)	مستعمل	**müstamel [kullanılmakta olan]**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
61866	61	Deniz (1922)	مغضی / مسامحه	**muğzî / müsâmaha**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
61971	61	Üç Numro / Deniz (1923)	ـده	**-de / -da (bulunma eki — 3 kez!)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
64482	64	Deniz (1922)	ـنك	**-nın / -nin [binâsının tahliyesinin — 2 kez]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
64569	64	Deniz (1922)	ملتزم	**mültezem [+ dir]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
64771	64	Üç Numro / Deniz (1923)	ـسنه	**[çerçeve]-sine**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
64876	64	Deniz (1922)	وسیله	**vesîle [herhangi bir vesîle ile]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
65241	65	Deniz (1923)	مقررات / قرار	**mukarrerât / karâr [ittihâzına kadar]**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
65271	65	Üç Numro / Deniz (1923)	ـسی [جغرافیاسی]	**[coğrafya]-sı**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
66588	66	Deniz (1922)	ارائه	**irâe / te'sîs [edilen]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)

5'li Kod	Sayfa	Parola / Yıl	Osmanlıca	Türkçe Karşılığı ve Yapısal Not	Arşiv Kaynağı
66969	66	Deniz (1922)	ممانعت	**mümâna'at**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
66971	66	Üç Numro / Deniz (1923)	ـده [تلقيناتده]	**[telkînât]-da**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
66975	66	Üç Numro / Deniz (1923)	ايچنده	**[talebe] içinde**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
67259	67	Deniz (1923)	تأمين / مأذون	**me'zûn / hâiz [oldukları hakkında]**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
67618	67	Deniz & Üç Numro (1923)	تدقيقات	**tedkîkât (S.67 ت د bloğu — Trabzon + Hüdâvendigâr!)**	Trabzon 27-143-13 & Hüdâvendigâr s.7
67723	67	Deniz (1922)	تفتيشلره	**teftîşlere (S.67 ت ف bloğu, 67618'den +105 satır)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
67775	67	Üç Numro / Deniz (1923)	تفتيشات	**teftîşât (S.67 ت ف bloğu, 67723'ten +52 satır!)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
68326	68	Üç Numro / Deniz (1922)	سد / سلب	**Sayfa 68 س bloğu (68328=sedd'in 2 satır üstü!)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.4
68328	68	Deniz (1922)	سد [قاپانمسی]	**sedd / kapan- (Lûgat-ı Nâcî karşılığı)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
69967	69	Deniz (1922)	وخامت / محذور	**mahzûr / vahâmet [+ lidir]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
72272	72	Deniz (1923)	اصولنك	**usûlünün (S.72 ا ص)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
72279	72	Deniz (1923)	اصول	**usûl (3 kez, S.72 ا ص)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
72492	72	Deniz (1922)	اسلام	**İslâm (S.72 ا س ل)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
72791	72	Deniz (1922)	استاسيون	**istasyon (S.72 ا س ت)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
73387	73	Üç Numro / Deniz (1923)	اوصاف و شرائطی	**evsâf ve şerâiti**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
74214	74	Üç Numro / Deniz (1923)	جغرافيا	**coğrafya [+ 65271=-sı]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
74467	74	Üç Numro / Deniz (1923)	اغفالاته	**iğfâlâta [sapıp]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
75416	75	İskân (1924)	نومرولو	**numrolu**	BCA 272-0-0-11, 18-89-18 (Yozgat)
75586	75	Deniz (1922)	ـلرمزی	**-larımızı [programlarımızı]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
77987	77	Üç Numro / Deniz (1922)	ارسال / اراده	**Sayfa 77 ا ر bloğu (77989=Ermenî'nin 2 satır üstü!)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.4
77989	77	Deniz (1922)	ارمنی	**Ermenî (S.77 ا ر م)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
82254	82	İskân (1924)	ايله	**ile**	BCA 272-0-0-11, 18-89-18 (Yozgat)
82622	82	Deniz (1922)	دار [الايتام]	**dâr [Dârü'l-eytâm] (4 kez, S.82 د)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
82932	82	Deniz (1922)	دارالمعلمين	**Dârü'l-[muallimîn] (S.82 د)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
83772	83	Deniz (1923)	ايفاسی رجا اولنور	**îfâsı / icrâsı recâ olunur**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7

5'li Kod	Sayfa	Parola / Yıl	Osmanlıca	Türkçe Karşılığı ve Yapısal Not	Arşiv Kaynağı
87356	87	Üç Numro / Deniz (1923)	معلم / كيم	**muallim / kim [+ 52272=-ler = muallimler — 2 kez]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
87456	87	Üç Numro / Deniz (1923)	صلاحيت	**salâhiyet [+ 19766=-i]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
88296	88	Üç Numro / Deniz (1923)	ست [لازاريست]	**-st [Lâ-zâ-ri-st hece kodu]**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
89696	89	Üç Numro / Deniz (1923)	تاريخ	**târîh (S.89 ت bloğu)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
89769	89	Deniz (1923)	تحريرات محرمانه ده	**[Tahrîrât-ı] mahremânede (89696=târîh +73 satır)**	BCA 180-9-0-0, 241-1208-31, s.7
93615	93	Üç Numro / Deniz (1923)	چرچوه	**çerçeve [+ 64771=-sine] (S.93 چ)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-13 (Trabzon)
95679	95	Deniz (1922)	يكى	**yeni (S.95 ي)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)
99227	99	Deniz (1922)	چوق	**çok (S.99 چ)**	BCA 180-9-0-0, 27-143-14 (Adana)

2. İncelenen Tüm Arşiv Belgelerinin, Kararnâmelerin ve Şifre Telgrafların Eksiksiz Tam Metinleri (1922–1929)

Aşağıda bu defter kapsamında T.C. Devlet Arşivleri'nden çıkarılan on yedi temel belgenin ve şifre telgrafın hiçbir kısaltma yapılmaksızın tam transkripsiyonları, günümüz Türkçesiyle tam metinleri ve ham şifre matrisleri yer almaktadır:

> **Belge 1A — «Büyük Miftâhlar» Önergesi (24 Ocak 1922) ve Gazi Mustafa Kemal İmzalı İlk Şifre Muhâberâtı Kararnâmesi (1 Şubat 1922 · Levha 18):**
> **• Karesi Mebusu Mehmed Vehbi [Bolak] Bey'in Önergesi (BCA, 030-10, 159-115-1, s. 9 · 24 Kânûn-ı Sânî 1338 — Eksiksiz Tam Metin):**
> «*Riyâset-i Celîleye:* Posta ve Telgraf İdâresinin kadrosunu tenkîs temennîsinde bulunduğum gayr-ı muvâfık bir hâlin adem-i devâmı zımnında işbu takrîrimin bi't-tasvîb Hey'et-i Vekîleye havâlesini ricâ ederim: **1 — Şifre muhâberâtının yalnız rüesâ-yı me'mûrîn-i mülkiye ile askerî kumandanlara ve Hey'et-i Vekîlece yedlerine şifre verilecek zevâta hasrı. 2 — Şifre muhâberâtının büyük miftâhlarla icrâsı.** — 24 Kânûn-ı Sânî 338, Karesi [Meb'ûsu] Mehmed Vehbi.» *(Bu önerge üzerine Müdâfaa-i Milliye Şifre Âmiri Selâhaddin, Dâhiliye Kalem-i Mahsûs Müdürü Cemâleddin, Hâriciye Umûr-ı Siyâsiye Müdürü Yusuf Hikmet [Bayur] ve Posta-Telgraf temsilcisinden kurulan 4 kişilik komisyon* `Bir Numrolu Kelime Miftâhı` *'nı hazırlamıştır.)*
> **• TBMM Reisi Gazi Mustafa Kemal İmzalı Kararnâme (BCA, 030-18-1-1, ItemId=34735 · 1 Şubat 1338 [1922] — Eksiksiz Tam Metin):**
> «*KARARNÂME:* Şifre muhâberât ve muâmelâtının tanzîmi maksadiyle mevâdd-ı âtiye dâiresinde îfâ-yı muâmele olunması ve yalnız Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyâset-i Celîlesi ile Riyâset-i müşârun-ileyhâ tarafından şifre ile muhâberâta salâhiyyetdâr kılınan makâmât ve zevâtın işbu kuyûdâtdan istisnâsı tabiî bulunduğu İcrâ Vekilleri Hey'etinin 1/2/338 târîhli ictimâında takarrür etmiştir: **1 —** Şifre muhâberâtı Devletin emniyet-i dâhiliyye ve münâsebât-ı hâriciyyesine müteallik mevâdd-ı mühimmeye münhasırdır. **2 —** Şifre muhâberâtına vilâyâtda rüesâ-yı me'mûrîn-i idâre ile muhâsebeciler ve defterdârlar ve İstînâf müddeî-i umûmîleri ve İstiklâl mahkemeleri me'zûndur. Cihet-i askeriyye bu kayıddan müstesnâdır. **3 — Diğer Vekâletler Vilâyât ile şifre muhâberâtını mümessilleri bulunan Vâli ve müstakil mutasarrıflar ile icrâ ederler.** 1/2/1338 — Türkiye Büyük Millet Meclisi Reîsi **M. Kemâl** [ve 11 Vekil imzası].»

Belge 1 — TBMM İcra Vekilleri Heyeti Kararnâmesi (`BCA, 030-18-1-1, 4-53-1` · 15 Mart 1338 [1922] · Levha 1):
«Şifre muhâberâtında isti‘mâl edilmek üzere bu kere tertîb edilen **kelime miftâhından** yüz elli nüshası Dâhiliyyeye ve üç yüzü diğer Vekâletler nâmına olarak üç yüz elli lira mukâbilinde **Hâkimiyyet-i Milliyye Matbaasında** tab‘ itdirilmekde olduğundan her vekâlet lüzumu kadar alacağı nüshanın esmânını tesviye edeceği Dâhiliyye Vekâletinin 15 Mart 338 târîhli ve Kalem-i Mahsûs Müdûriyyeti 850 numaralı tezkiresi üzerine İcrâ Vekilleri Hey’etinin 15/3/38 târîhli ictimâında takarrür itmişdir. 15 Mart 338.
İmzalar: İcrâ Vekilleri Hey’eti Reîsi ve Erkân-ı Harbiye-i Umûmiyye Vekîli **Fevzi [Çakmak]** · Şer‘iye Vekîli **Fehmi [Gerçeker]** · Müdâfaa-i Milliyye Vekîli **Kâzım [Özalp]** · Adliye Vekîli **Refik Şevket [İnce]** · Dâhiliye Vekîli nâmına **Mehmet Vehbi [Bolak]** · Hâriciye Vekâleti Vekîli **Mahmut Celâl [Bayar]** · Mâliye Vekîli **Hasan Hüsnü [Özdamar]** · Maârif Vekîli **Mehmet Vehbi [Bolak]** · Nâfia Vekîli **Feyzi [Pirinççioğlu]** · İktisâd Vekîli **Sırrı [Bellioğlu]** · Sıhhiyye ve Muâvenet-i İctimâiyye Vekîli **Doktor Rıza Nur** · Türkiye Büyük Millet Meclisi Reîsi nâmına Reîs-i Sânî **Hüseyin Rauf [Orbay]**.»

Belge 2 — Başvekâlet «Riyâset» Parolası Tamimi (`BCA, 030-10, 14-82-14` · 1 Teşrîn-i Sânî 1338 [1 Kasım 1922] · Levha 2):
«*Türkiye Büyük Millet Meclisi İcrâ Vekilleri Hey’eti Riyâseti Kalem-i Mahsûs Müdîriyeti — Balıkesir Mutasarrıflığına:*
28/10/38 târîh ve 18949/17 numrolu tele cevâbdır: İcrâ Vekilleri Riyâseti ile icrâ kılınacak muhâberât-ı mahremânede ahîren Dâhiliye Vekâleti’nden gönderilen **bir numrolu şifre miftâhı bir, iki, üç, dört, beş numrolu olmak üzere «Riyâset» parolasıyla** isti‘mâl edilecektir efendim. — Türkiye Büyük Millet Meclisi İcrâ Vekilleri Hey’eti Reîsi [Hüseyin Rauf]. Yazıldı: 1/11/38.»

Belge 3 — Başkumandan Gazi Mustafa Kemal Paşa İmzalı Şifre Emri (`BCA, 030-10`, `ItemId=529571088` · 1 Mart 1339 [1923] · Levha 3):
«*Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyâseti Kalem-i Mahsûs Müdîriyeti — İcrâ Vekilleri Hey’eti Riyâset-i Celîlesine (Ankara, 1/3/339):*
1 — Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Vekâlet-i Celîlesi’nin **İzmir–Ankara parolalı miftâhları Refet [Bele] Paşa Hazretleri’yle** ve Hâriciye Vekâlet-i Celîlesi’nin **husûsî miftâhı Doktor Adnân [Adıvar] Beyefendi ile** mahrem muhâberâtı te’mîn eylediğinden evvelce on beşer günlük olmak üzere verilen «B» şifre miftâhının temdîdine lüzûm görülmemiştir efendim.
2 — İcrâ Vekilleri Hey’eti Riyâset ve Müdâfaa-i Milliye, Dâhiliye, Hâriciye, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Vekâlet-i Celîlelerine ve Refet Paşa Hazretleri’yle Doktor Adnân Beyefendi’ye yazılmıştır. — **Türkiye Büyük Millet Meclisi Reîsi, Başkumandan Gâzî [Mustafa Kemal — kırmızı kalem ıslak imza]**.»

Belge 4 — Adana Vilâyeti'ne Üç Maddelik Gizli Yetimhaneler Talimatı / «Deniz» Rosetta Taşı (`BCA, 180-9-0-0, 27-143-14` · 25 Teşrîn-i Sânî 1338 [25 Kasım 1922] · Levha 4–5):
Ham Melez Şifre Matrisi (`Umûmî: 8012, Husûsî: 635 — Şifre: Deniz [dâhildir]`):

```
C. 18 Teşrîn-i Sânî 338 şifreye :  - 1 -  52851  82622  22611  15316  28326  59128  75586  tatbîk etmesine nazar
[de]  66969  etmezlerse bir müddet daha  61866  ve sükûtdâr bulunmak .  - 2 -  95679  72791  civârında  52851  5
66588  edilen bir  82622  22611  vardı . Bunun herhangi bir  64876  ile  68328  edilmesi bizce  99227  64569 -di
72492  82622  22611  16386  yapacağımız  19165  77989  82622  22611  16384  da şâmil olunca dâreynin yaşamasına
[vermeyeceği] ile o hâlde ne kadar  19165  şübhe[li]  44424  ve  69967 -lidir . Bir fazla masârife lüzûm husûlü
- 3 -  82932  21916  64482  45919  64482  isti‘câl ile ma‘lûmât i‘tâsı recâ olunur .  25 Teşrîn-i Sânî 338 — Maa
```

Osmanlı Türkçesi Tam Transkripsiyonu (Müsvedde + Çözüm):
«*Adana Vilâyetine — C: 18 Teşrîn-i Sânî 338 şifreye:*
1 — Fransız (52851) Dârü'l-eytâmının (82622 22611 15316) resmî programlarımızı (28326 59128 75586) tatbîk etmesine nazaran teftîşlere (67723) mümâna'at (66969) etmezlerse bir müddet daha مغضى [muğzî / müsâmahakâr (61866)] ve sükûtdâr bulunmak.
2 — Yeni İstasyon [te'sîrât-ı harbiye?] (95679 72791) civârında Fransızlar (52851 53284) tarafından irâe/te'sîs (66588) edilen bir ایتام بیتی [Dârü'l-eytâm (82622 22611)] vardı. Bunun herhangi bir vesîle/münâsebet (64876) ile قاپانمسی [sedd/ilgâ (68328) edilmesi] bizce çok (99227) mültezemdir (64569 -dir). İslâm (72492) Dârü'l-eytâmına (82622 22611 16386) yapacağımız müsâadât (19165) Ermenî (77989) Dârü'l-eytâmına (82622 22611 16384) da şâmil olunca dâreynin yaşamasına imkân verip vermeyeceği —şübheli, tehlikeli (44424) ve mahzûrludur/vahâmetlidir (69967 -lidir)— ile o hâlde ne kadar bir fazla masârife lüzûm husûlü [tafsîlât ve mütâlaalarının] iş'âr buyurulması.
3 — Dârü'l-muallimîn (82932 21916) binâsının (64482) tahliyesinin (45919 64482) تعجیلی [isti'câl] ile ma'lûmât i'tâsı recâ olunur. — 25 Teşrîn-i Sânî 338 — Maarif Vekîli [İsmail] Safa.»

Günümüz Türkçesiyle Tam Metin:
«*Adana Valiliği'ne — 18 Kasım 1922 tarihli şifreye cevaptır:* **1 —** Fransız Yetimhanesi resmî programlarımızı uyguladığına göre, teftişlere engel çıkarmazlarsa bir süre daha göz yumup sessiz kalmak. **2 —** Yeni İstasyon civarında Fransızlar tarafından kurulmuş bir yetimhane vardı; bunun herhangi bir vesileyle kapatılması bizce çok arzu edilmektedir. İslâm Yetimhanesi'ne yapacağımız yardımlar Ermeni Yetimhanesi'ni de kapsayacağından —ki bu durum şüpheli, tehlikeli ve sakıncalıdır— her iki kurumun yaşamasına imkân verip vermeyeceğinin ve o takdirde ne kadar ek masrafa ihtiyaç duyulacağının bildirilmesi. **3 —** Erkek Öğretmen Okulu (Dârü'l-muallimîn) binasının tahliyesinin hızlandırılarak ivedilikle bilgi verilmesi rica olunur. — 25 Kasım 1922 — Maarif Vekili İsmail Safa.»

Belge 4B — Trabzon Lazarist Frerler Mektebi Şifresi / İkinci Büyük «Rosetta Taşı» (BCA, 180-9-0-0, 27-143-13 · 11 & 20 Ocak 1923 · Levha 16–17):
• Trabzon'dan Gelen Şifre Mahlûlü (s. 3–4 · 20 Kânûn-ı Sânî 1339 — Tam Metin): «*Maârif Vekâlet-i Celîlesine — Trabzon, C. 11/1/39 ve 166/57 şifreye:* Harbden evvel mevcûd olanlardan mâadâ hiç bir ecnebî mektebi açılmamıştır. Esâsen Lâzarist Pérer mektebinden başka ecnebî mektebi mevcûd değildir. Bu mektebde tedrîsât icrâ olunan binâ-yı âlîsi dârü'l-eytâm ve idâresinde yüz yetmiş nefer etfâl... Lâzarist Pérer mektebi açacağından ... tedrîsât ve propagandaya mâni' olunduğu ma'rûzdur. — Trabzon Maârif Müdîri.»
• Maarif Vekâleti'nin 63 Grupluk 5 Haneli Şifresinin Eksiksiz Matrisi (s. 7–8 · 11 Kânûn-ı Sânî 1339 · Umûmî: 166, Husûsî: 57 – (Miftâh numrosu bir-dir) (Üç numro ile-dir)):

```
Trabzon Maârif Müdîriyetine — C. 4/1/39 şifreye :  - 1 -  Trabzon'da  14866  11924  26255
88296  56295  52272  45157  33143  hâlâ eski tarzda ve eski  27432  35471  58196  yapmakta oldukları ve  45157
64771  dâhil olamayan  54228  38913  52472  kapıldıkları ve  28268  66975  33143  74467  ve  58855  41375  ve
27411  66971  bulundukları haber alınmıştır .  38771  45657  67618  25164  16372  38411  44624  yapıyor mu[sunuz
27971  45157  61971  35198  ve  24698  89696  ve  74214  65271  23698  87356  52272  tarafından tedrîs olunuyor
87356  52272  33143  73387  hakkıyla îcâb eden  55464  ve  87456  19766  verdiler mi ?  67775  61971  bulunduğu
- 2 -  27971  45157  33143  61971  her hâlde  45157  35515  22846  35471  kâbil-i te'lîf olmayan  25244  54472
Bu husûslara dâir etrâflı ve mufassal îzâhâtınızı bekliyorum .  11 Kânûn-ı Sânî 339 — Maârif Vekîli [İsmail] Saf
```

• Osmanlıca Tam Müsvedde (s. 5–6) ve Günümüz Türkçesiyle Tam Metin:
«*Trabzon Maarif Müdürlüğü'ne:* **1 —** Trabzon'da Lâ-zâ-ri-st (14866 11924 26255 88296) Frer-ler (56295 52272) mekteb-inin (45157 33143) hâlâ eski tarzda ve eski zihniyette (27432) propaganda (35471 58196) yapmakta oldukları ve mekteb (45157) çerçeve-sine (93615 64771) dâhil olamayan siyâsî (54228) cereyân-lara (38913 52472) kapıldıkları ve talebe (28268) içinde (66975) iğfâlâta (33143 74467) ve yanlış/muzır

(58855) ihsâsât (41375) ve telkînât-ta (27411 66971) bulundukları [mevsûkan] haber alınmıştır. Bunlar (38771) hakkında (45657) tedkîkât-ı (67618) amîka-da (25164 16372) bulunuyor musunuz (38411 44624)? Bu (27971) mekteb-de (45157 61971) Türkçe (35198) ve Türk (24698) târîh (89696) ve coğrafyası (74214 65271) kim-ler (23698 87356 52272) tarafından tedris olunuyor? Muallim-ler-in (87356 52272 33143) evsâf ve şerâiti (73387) hakkıyla icap eden vesâik (55464) ve salâhiyet-i (87456 19766) verdiler mi? Ne kadar teftîşât-ta (67775 61971) bulunduğu? **2 —** Bu mektebde (27971 45157 33143 61971) her hâlde mekteb-in (45157 35515) kavânîn/talimatımız ile (22846 35471) telif edilemeyen harekât-a (25244 54472) nihâyet (43163) verilmesi lâzımdır. Bu hususlara dair etraflı ve mufassal izahatınızı bekliyorum. — 11 Ocak 1923 — Maarif Vekili İsmail Safa.»

Belge 5 — Taşra Maarif Müdürlerinin Şifre Yetkisi ve Hüdâvendigâr (Bursa) Mahlûlsüz Şifresi (BCA, 180-9-0-0, 241-1208-31, s. 3, 6, 7 · Ekim 1922 – 29 Ocak 1923 · Levha 6–7):
• Ön Arz (Sayfa 3 · 12 Teşrîn-i Evvel 1338 [12 Ekim 1922] Tam Metin): «*Şifre hakkında — Maârif Vekâlet-i Celîlesine:* Maârif müdürlerinin nezdinde Vekâlet-i Celîleleri tarafından mu‘tâ bir şifre mevcûd olmayıp îcâb eden iş‘ârât-ı mahremânede sâlim bir yol bulamamak müstağnî-i arz … olduğu ma‘lûm-ı sâmîleridir. Hâlbuki maârif müdürlerinin şifre ile muhâbereye salâhiyetdâr olmadıkları Telgraf Müdîriyet-i Umûmiyesinden alınan evâmire atfen bura telgraf idâresince ifâde ve beyân edilmekte olduğundan her hâlde esrâr-ı idâriyenin te’mîni olunmak üzere Müdîriyet-i müşârun-ileyhâca maârif-i umûmiyeye âid mahrem husûsâtda şifre ile muhâbereye me’zûniyet-i celîleleri istirhâm olunur efendim. 12/10/38 — Maârif Müdîri Hüseyin [Hüsnü].»
• Bursa'dan Gelen 3 Haneli Şifre (Sayfa 6 · 28 Kânûn-ı Sânî 1339 [28 Ocak 1923] · No. 1632 / 339-23): Satır arası kurşunkalem çözümüyle: «*Ankara Maârif Vekâletine (Mahreci: Bursa):* Burada bulunan … şifre … miftâh … gayr-ı muktedir … olduğu anlaşılmış şubesine makâm-ı mutasarrıfî/vilâyet … olacağı … ve mütâlaa…»
• Hüdâvendigâr (Bursa) Vilâyeti'ne Mahlûlsüz 5 Haneli Cevap (Sayfa 7 · 29 Ocak 1923 — Tam Şifre Matrisi):

```
Hüdâvendigâr Vilâyetine — Dâhiliye'nin bir adedlü miftâhıyla — Deniz dâhildir — C: 28 Kânûn-ı Sânî 39 ve 339/23
Satır 1:  Tahrîrât   89769  45157  52572  56636   ve   72279  16272
Satır 2:  14497   eylemek [ve] Vekâletin   12932  81919  15372  61671   mevcûd
Satır 3:  18327  72272   yeni bir   72279  25471  41312  19766  67618
Satır 4:  tedkîk edilmektedir .   54836  25592  65241   ittihâzına kadar   47292
Satır 5:  18227  72279  16472  67211  19766  67259   oldukları hakkında
Satır 6:  ona göre   25216  28895  92972  24322  83772   Kalem-i Mahsûs'un 286/176 numrosiyledir .  29 Kânûn-ı S
```

Yapısal Transkripsiyon ve Günümüz Türkçesi (*Not: Matbu 1 Numrolu Miftâh nüshası henüz arşivden çıkmadığı için Adana Rosetta Taşı ve sayfa bloklarından kesinleşen kodlar düz, bağlamsal rekonstrüksiyonlar köşeli parantez içinde verilmiştir*):
«*28 Ocak 1923 tarih ve 339/23 sayılı şifreye cevaptır:* Gizli yazışmalarda (89769) mekteb-leri (45157 52572 — Trabzon Rosetta Taşı ile kesinleşti!) [fıkrası (56636)] ve usûlü (72279) ile (16272) [muhâbere (14497)] eylemek ve Vekâletin [12932 81919]-nın (15372) [müstamel (61671)] mevcut [şifre (18327)] usûlünün (72272) yeni bir usûl (72279) [خصوصنده ihdâsı (25471 41312)] salâhiyeti (19766 — Trabzon ile kesinleşti!) tedkîkâtı (67618 — Trabzon ile kesinleşti!) tetkik edilmektedir. [Kat‘î (54836) bir (25592) mukarrerât (65241)] alınıncaya kadar [1 Şubat 1922 Kararnâmesi mûcibince (47292) mevcut şifre (18227) usûlü (72279) ile (16472) Vâlilerin (67211)] salâhiyeti (19766) [hâiz/me’zûn (67259)] oldukları hakkında ona göre [25216 tebligat (28895) 92972 24322 yapılması rica olunur (83772)]. Özel Kalem'in 286/176 numarasıyladır. — 29 Ocak 1923 — Maarif Vekili [İsmail Safa].»

Belge 6 — Antalya Sultanisi Eski Fransızca Muallimi Memduh Süleyman Bey Dosyası (`BCA, 180-9-0-0, 241-1208-31, s. 2 & s. 4` · 21 & 29 Eylül 1922 · Levha 8):
• Gelen Şifrenin Tam Çözümü (`Sayfa 2` · 21 Eylül 1338 · `No. 3309` — Eksiksiz Tam Metin): «*Antalya Mutasarrıflığından Maârif Vekâletine (Şifre halli):* Sultânî sâbık Fransızca muallimi **Memdûh Süleymân Bey'in** iznen [merkeze عزیمتندن؟] … evvel husûsî bir mektûb takdîm etmiştim. Hâlen merkezde bulunan [mûmâ-ileyh hakkında] yeni tahkîkâtın revişine nazaran muallim-i mûmâ-ileyhin tardının mes'ûliyetini ve muallimîne karşı hareketi bozmakta olduğu ve binâen-aleyh bu mektebe me'mûriyeti câiz olamayacağı anlaşılmıştır. Mektebin mütâlaasına [ve] Sultânî hakkında netîce-i ıttılâ'ın ayrıca tafsîlen alınması recâ olunur. — 21 Eylül 38 — Antalya Mutasarrıfı Hilmî.»
• Maarif Vekâleti'nin 16 Grupluk Mahlûlsüz 5 Haneli Cevabî Şifresi (`Sayfa 4` · 29 Eylül 1338 · `Umûmî: 626, Husûsî: 197, Numro üç-dür`):

```
Satır 1:  77987  68326  35788  33288  45157
Satır 2:  [Kenar notu: Numro üç-dür]  45162  12281  41862  12299  edildiği  56618  62184  44654
Satır 3:  38912  16216  33695  16272 .   [29 Eylül 38 — Maarif Vekîli]
```

Trabzon Rosetta Taşı (`Üç Numro`) İle Kesinleşen Anahtar Kelimeler: Kenarındaki *«Numro üç-dür»* kaydı Trabzon (`27-143-13`) ile birebir aynı varyanttır: 1. satır sonundaki `45157` = مکتب **(*mekteb*)**, 2. satır başındaki `45162` = مکتبه **(*mektebe* — Antalya Mutasarrıfı'nın *«bu mektebe me'mûriyeti câiz olamayacağı»* arzına doğrudan cevap!)**, `56618` = Sayfa 56 ف bloğu (*Fransızca [muallimi]*), `38912` = `38913` (*cereyân*) maddesinin 1 satır üstü ve `16272` = *ile / olunur* (72. satır ek şeridi).

Belge 7 — Yozgat ve Sivas İskân Şifreleri ile Konya «Bir Numaralı İskân Miftâhı» (`BCA, 272-0-0-11` · 1924–1925 · Levha 9):
• Yozgat (`18-89-18` · 27 & 29 Temmuz 1340 [1924] Tam Metin): «*Mübâdele, İ'mâr ve İskân Vekâleti — Yozgad Vilâyetine:* 12/779 numro ve 26/7/40 târîhli şifreniz hall edilemedi. **Bir (`14255`) numrolu (`75416`) parola (`17598`) ile (`82254`)** tekrârı recâ olunur. — 27/7/40. *[Altındaki 29/7/40 tarihli müsveddesiz ek şifre:]* `( 42249 84522 29425 11294 / 24185 59826 72266 / 24185 )`.»
• Sivas (`18-89-20` · 28 Temmuz 1340 [1924] Tam Metin): «*Karahisâr-ı Şarkî [ve Sivas] İskân Müdîriyetine (Şifre):* 27/7/40 târîhli şifreniz hall edilemedi. Bir numrolu parola ile tekrâr کشیده ediniz. — 28/7/40.»
• Konya (`21-107-22` , `ItemId=133527` · 15 Ağustos 1925 Tam Metin): «*Dâhiliye Vekâleti Vâride Şifre Mahlûlü (Mahreci: Konya, No. 8480):* 9 Ağustos 341 ve 16622 numrolu şifre Vekâlet-i Celîlelerine âid miftâh parolasıyla hall edilemedi. Miftâh parolasının **bir numrolu iskân miftâhıyla** [açılacağı?] şifrenin buna tevfîkan کشیده بویورلمسی…»

Belge 8 — İzmir Suikastı Gezisine Çıkmadan 48 Saat Önce Reisicumhur Atatürk'e Verilen «12 Numrolu» Seyahat Miftâhı ve Başvekil İsmet Paşa'nın «Kaya» Miftâhı (`BCA, 030-10, 2-9-21, s. 3, 7, 8, 9, 10` · 5 Mayıs 1926 · Levha 10, 11, 13):
• Dosya Fihrist Pusulası (`s. 3 / Mi=2` — Tam Metin): « `1 –` Başvekâlet – Kalem-i Mahsûs el yazısı ile [Kaya] · `2 – 5/5/926` — 12 numrolu miftâh, Başvekâlet Kalem-i Mahsûs Müdîriyyetine Dâhiliyeden · `3 – 1/8/926` — İstiklâl parolalı [ilgâ -> Kalem].»
• Üst Yazı (`s. 7 / Mi=6` · 5 Mayıs 1926 — Tam Metin): «*Başvekâlet Kalem-i Mahsûs Müdîriyet-i Aliyyesine (Mahremdir, Aded 4/411, 5/5/1926):* **Reîsicumhûr Hazretleri'nin esnâ-yı seyâhatlerinde mahrem muhâberâtda isti'mâl edilmek üzere 12 numrolu şifre miftâhı** leffen takdîm kılınmıştır efendim. — Müdîr.» *(Tarihsel Not: Gazi Mustafa Kemal Paşa, İzmir Suikastı girişiminin ortaya çıkarılacağı Güney ve Batı Anadolu yurt gezisine bu belgeden tam 48 saat sonra, **7 Mayıs 1926** günü Ankara'dan özel*

trenle hareket etmiştir.)
• **Atatürk'ün `12 Numrolu Miftâh` Cetveli Tasdik Kaydı (`s. 8 / Mi=7` · Levha 13):** «*Kalem-i Mahsûs Müdîriyyeti — 12 Numrolu Miftâh:* [29 harf hücresi, bkz. Bölüm 3.1] · **Fâsıla: `14, 24, 34, 44, 54` ilh.** — *Aslına mutâbıktır.* [Resmî Mühür: *Türkiye Cumhuriyeti Dâhiliye Vekâleti Kalem-i Mahsûs Müdîriyyeti — 5/5/1926*].»
• **Başvekil İsmet Paşa'nın `«Kaya»` Cetveli (`s. 9–10 / Mi=8–9` · Levha 10–11):** «*Başvekîl Paşa – Kalem-i Mahsûs: Kaya miftâhı* [33 harf hücresi, bkz. Bölüm 3.2] · **Fâsıla: `25, 35`**.»

Belge 9 — İzmir Suikastı Yargılamaları Sonrası «İstiklâl» Parolalı Miftâhın İlgâsı ve «Kalem» Parolalı Miftâhın Tevzii (`BCA, 030-10, 2-9-21, s. 4–6` · 1 Ağustos 1926 · Levha 14):
• **Dâhiliye Vekili Cemil [Uybadın] İmzalı İlgâ Tezkiresi (`s. 4 / Mi=3` · 1/8/1926, Aded 680 — Eksiksiz Tam Metin):**
«*Türkiye Cumhuriyeti Dâhiliye Vekâleti Kalem-i Mahsûs Müdîriyyeti (Aded 680, 1/8/1926) — Başvekâlet-i Celîleye:* **“İstiklâl” parolalı miftâh ilgâ edilmiştir. Anın yerine kullanılacak “Kalem” parolalı miftâhın leffen takdîm kılındığı ma‘rûzdur efendim.** — Dâhiliye Vekîli [Cemil Uybadın].»
• **Matbu Cetvel Altındaki Tevzi Listesi ve Cumhurbaşkanlığı Kaydı (`s. 5 / Mi=4` · Levha 14 sağ):** Hektograf baskılı şifre cetvelinin alt hanesinde: «*İşbu miftâhın mevcûd olduğu makâmât: Başvekâlet, Müdâfaa-i Milliye, Dâhiliye, Hâriciye, Adliye, Mâliye, Maârif [Vekâletleri], Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye…*» ve en altta siyah mürekkeple elyazısı ilâve: **«ve Riyâset-i Cumhûr Başkitâbeti.»**

Belge 10 — Adana Mebusu'nun Cüzdanıyla Kaybolan Şifre Miftâhı Vakası, Eski Şifrelerin İmhâsı ve Yeni Türk Harfleri Şifre Tamimi (`BCA, 490-1-0-0` , `ItemId=172669 & 172839` · Temmuz – Ekim 1928 · Levha 11 & Levha 15):
• **1) Cüzdan ve Şifre Zıyâı İhbarı (`ItemId=172669, s. 11 / Mi=10` · 6 Temmuz 1928 — Eksiksiz Tam Metin):**
«*Yedinci Mıntıka Müfettişliği — Ankara, Cumhuriyet Halk Fırkası Kâtib-i Umûmîliği Cânib-i Âlîsine:* **Cüzdanım ve içinde şifre miftâhı da zıyâ‘a uğramış olduğunu arz ederim efendim.** 6 Temmuz 928, Adana. — Yedinci Mıntıka Müfettişi, Adana Meb’ûsu [Kadri].»
• **2) Tüm Türkiye'de Şifre Değiştirme ve Eski Miftâhları Toplama Emri (`s. 7 / Mi=6` · 14 Temmuz 1928, No. 6729 — Tam Metin):**
«*Cumhuriyet Halk Fırkası Kâtib-i Umûmîliği (Aded 6729 — Mahrem, zâta mahsûs, 14/7/928) — [On Birinci] Mıntıka Müfettişi … Beyefendiye:* **Tecdîden tertîb olunan şifre miftâhı leffen takdîm kılınmıştır. Vusûlünde alındığının ve sâbık miftâhın da postaya tevdî‘an gönderildiğinin iş‘âr buyurulmasını** ricâ ve bilvesîle te’yîd-i hürmet eylerim efendim. — Cumhuriyet Halk Fırkası Kâtib-i Umûmîsi, Erzincan Meb’ûsu Saffet [Arıkan].» *(İkinci ve Sekizinci Mıntıka Müfettişliklerinin 22–29 Temmuz 1928 tarihli iade yazıları [`s. 3 & s. 5`] altındaki merkez derkenarları:* ***«Eski şifre miftâhı vürûd ederek imhâ [edildi].»****)*
• **3) Yeni Miftâh Yetişmeden Gelen Mahrem Şifreyi Çözemeyen Adana Müfettişinin Feryadı (`s. 9 / Mi=8` · 25 Temmuz 1928 — Eksiksiz Tam Metin):**
«*Yedinci Mıntıka Müfettişliği — İstanbul, Cumhuriyet Halk Fırkası Kâtib-i Umûmîliğine:* **Şimdi “gâyet mahrem ve zâta mahsûs” kaydıyla bir şifre aldım. Fakat ma‘a’t-teessüf miftâhım zâyi‘ olduğu için şifreyi hall edemeyecek mevki‘deyim. Cüzdanımın içindeki paralarım ve vesîkalarım ve şifre miftâhı ile birlikte zıyâ‘a uğradığını 6 Temmuz târîhiyle mektûbla Ankara’ya arz etmiş ve yeni miftâh gönderilmesi için ayrıca 17 Temmuz ve 23 Temmuz târîhli arîzalarla te’yîden arz etmiş idim.** Zâten artık tebdîli zarûrî olan miftâhın tertîbi ve eski ve yeni miftâhlarla ahz-ı muhâberâtın mümkün olabilmesine ihtimâm ile irsâli husûsunu te’yîden arz ederim efendim. 25 Temmuz 928, Adana. — Yedinci Mıntıka Müfettişi, Adana Meb’ûsu. *[Alt derkenar, 28 Temmuz 1928: 6797 numrolu meb’ûs nâmzedliği*

taleb edenler hakkındaki şifrenin bir sûreti taahhüdlü olarak Adana'ya gönderildi.]»

• 4) Harf İnkılâbı Yeni Türk Harfleri Şifre Anahtarı Tamimi (`ItemId=172839` · 4 Ekim 1928, No. 7221 — Eksiksiz Tam Metin):

«*Cumhuriyet Halk Fırkası Kâtib-i Umûmîliği — Mahrem ve Zâta Mahsûstur:* **Yeni Türk harflerine nazaran tanzim olunan şifre miftahı** leffen taktim edilmiştir. Sûret-i istimali kemâfissâbık dörder gürüplü ve **her kelime hitâmında medlûlü olmayan rakamlardan birisinin vaz'ı sûretile olacak ve yalnız soldan başlanacaktır**. Alındığının ve sâbık miftahın postaya verildiğinin iş'ârını reca eder, bilvesile teyid-i hörmet eylerim Efendim. — C.H.F. Kâtib-i Umûmîsi, Erzincan Meb'ûsu [Saffet Arıkan].»

Belge 11 — İstanbul Maarif Emini Behçet [Gücer] Bey'in Mahlûlsüz Yeni Türk Harfli Şifresinin Tam Matrisi (`BCA, 180-9-0-0, 241-1208-3` · 2 Mayıs 1929 · Levha 12):

```
Maarif vekâletine [RESMÎ — Kayıt: 18-30 / 195]
01:  1316   | 41 11 | 37 91 | 69 89 | 15 99 | 87 11 | 91 21 | 97 87 | emrine
02:  atfen  | 17 99 | 91 69 | 54 25 | 94 41 | 69 47 | 69 21 | 69 35 | —
03:  21 34  | 47 69 | 45 94 | 11 94 | 99 47 | 91 47 | 97 41 | 97 55 | iki
04:  efendi | bu    | gün   | 11 47 | 87 87 | 65 94 | 74 91 | 94 15 | 94 87
05:  21 14  | 97 41 | 89 25 | 41 47 | 41 97 | 27 69 | 35 61 | 97 81 | 75 67
06:  91 14  | 89 54 | 97 41 | 97 85 | 81 37 | 47 69 | efendinin     | 41 99
07:  79 14  | ve    | 31 87 | 94 29 | 89 54 | 97 41 | 89 95 | 21 34 | 47 69
08:  71 21  | yapdıkları    | ve    | 84 99 | 94 99 | 97 69 | 51 94 | —
09:  89 35  | 41 47 | 27 15 | 61 34 | 69 81 | 89 91 | 87 25 | 11 91 | 35 69
10:  11 51  | 69 54 | 69 45 | bir   | 84 99 | 97 81 | 11 97 | 54 55 | 14 99
11:  79 49  | 84 75 | 87 69 | 21 41 | 87 91 | 47 69 | 15 94 | 74 47 | 99 64
12:  41 47  | Numero otuz beştir.   | 2.5.1929 — Maarif emini Behçet
```

Document 12 — Cancellation of the «Hükûmet» Key Due to an Unsealed Envelope (`4 June 1925`) & the Censored «Book No. 1» Parola for Kırklareli (`6 February 1927` · Plate 19):

• `BCA, 030-10, 104-682-21`, `ItemId=530717881` (4 June 1925 — Declassified 10 July 2025, Full Text): «1 — In cipher No. 95 received today (4 June 1925) from Genç Province, it was reported that the envelope of the "Hükûmet" cipher key dispatched from Muş Province arrived open. As this key must consequently be cancelled, appropriate action is requested. **2 —** Communicated to all Ministries, General Staff, Border Commissioners, and Provinces. — Interior Special Secretariat Director.»

• `BCA, 180-9-0-0, 99-486-5`, `ItemId=1690043` (2 & 6 February 1927 — Full Text): «*Interior Ministry:* **The Governor of Kırklareli requests a cipher parola to correspond when necessary with Your Ministry. Kindly communicate a parola selected from Book No. 1 (*bir numrolu kitâbdan*).**» · *Education Ministry Reply (6 Feb 1927):* «**Correspondence with the province shall be conducted with the parola ([deliberately inked out in black]).**»

Document 13 — Cipher Legibility Circular (`1 March 1927`), In-House Foot-Pedal Cipher Press (`2 March 1927`), and Türkiye's First Law on Cipher Machines (`16 July 1928` · Plate 20):

• `BCA, 030-10, 15-83-5` (1 March 1927): Prime Ministry circular ordering telegraph offices to write cipher digits cleanly and legibly so groups do not fail decoding or produce garbled sentences.

• `BCA, 030-10, 129-928-5` (2 March 1927): Cabinet bill allocating **5,000 liras to purchase a small foot-pedal printing press (*küçük bir ayak pedal makinesi*), Turkish and French type, and an in-house typesetter/machinist** inside the Foreign Ministry exclusively to print cipher codebooks internally.

• `BCA, 230-0-0-0, 149-56-2`, `ItemId=183949` & `140507` (12 April – 16 July 1928 — Full Text of

Law):
«*Law Prohibiting the Import, Manufacture, and Use of Cipher Machines:* **Art. 1 —** Importing any cipher machines into Türkiye and manufacturing or using them domestically belongs exclusively to the Government; import, manufacture, or use by individuals, companies, or institutions is prohibited. **Art. 2 —** Persons importing, manufacturing, using, buying, selling, or possessing cipher machines shall be punished with **one to three years' heavy imprisonment** and a heavy fine of not less than 300 liras. **Art. 3 —** Those who imported cipher machines prior to publication of this Law must export them abroad under supervision of the highest local civil official by the end of July 1928.»

Document 14 — Foreign Minister İsmet [İnönü]'s 8-Article «Lûgat-ı Nâcî» & Cryptosecurity Directive (`BOA, HR.İM. 23/90/9` · 28 July 1924 · Plate 22 Left):
«**1 — Since the cipher codebook was originally compiled on the basis of *Lûgat-ı Nâcî*, whenever currently used Turkish words cannot be found, clerks must look up their Arabic or Persian equivalents.**
2 — Because certain words were inadvertently placed slightly higher or lower in alphabetical order during printing, scanning the same page once suffices to locate them.
3 — As the purpose of cipher is rapid and confidential transmission, clerks must refrain from appending suffixes such as **"-i, -de, -in"** to words. Writing punctuation other than periods—such as **"comma, parenthesis"**—or vowel-harmony syllables creates difficulties at foreign telegraph offices and **constitutes a major means by which our ciphers may be compromised (*şifrelerin elde edilmesine mühim bir vesîle*)**.
4–8 — Cite only the date or number of incoming dispatches; restrict ciphers to strictly confidential and urgent matters; seal enciphered dispatches before mailing to the Cipher Directorate; and submit lists of important local place and personal names **for inclusion in the new cipher codebook to be compiled**. — 28 July 1924 — **Minister of Foreign Affairs İsmet [İnönü]**.»

Document 15 — Complete Matrices of the Tiflis → 9th Corps (`1 December 1923`, 137 Groups) & Bucharest Minister Sabri Bey (`14 May 1929`, 22 Groups) Undeciphered 0–9 Diplomatic Ciphers (`BOA, HR.İM. 23/90/24 & 24/102` · Plate 23):
• 1) Tiflis Plenipotentiary Representation to 9th Corps Command in Sarıkamış (`HR.İM. 23/90/24` · 1 Dec 1923, No. 7 — All 137 Five-Digit Groups; *presence of '0' digits proves Foreign Ministry diplomatic missions used a 0–9 codebook distinct from the zero-free 1–9 domestic codebook*):

```
01: 71717 71190 81539 15018 66412 56968 38246 83086 16154 | 02: 01159 29839 36341 68838 81017 59588 88139 81290 6601
03: 81206 23327 41128 83298 59340 36765 41467 04954 41779 | 04: 82860 44156 58957 29176 15137 26176 76710 21387 6473
05: 41612 60297 11198 12537 15180 05359 85210 19765 15187 | 06: 83797 64110 23208 93980 73417 12156 02923 61387 8136
07: 12324 34019 26073 59298 15361 34727 12139 05358 01915 | 08: 82214 16177 59130 54412 77821 26420 36189 84126 8867
09: 38756 70117 11537 12776 61120 81275 26293 23212 59610 | 10: 85545 53247 29049 56545 44871 [cancelled] 81123 1521
11: 92814 21610 64768 83230 82768 28157 29187 19155 81047 | 12: 17210 71287 41167 18776 38767 21290 95647 83086 1915
13: 55410 26239 61151 85923 88621 19150 17367 26810 12298 | 14: 18445 96617 17297 24124 15180 21642 53124 72554 1759
15: 18614 82190 16298 21156 81539 59589 21546 19416 26838 | 16: 86768 85567 83188.  [/ СИГРИ /]
```

• 2) Bucharest Minister Hüseyin Sabri Bey's Pasted Telegraph-Tape Cipher & Latin-Script Return Note (`HR.İM. 24/102` · 14 May 1929):

```
= haridjie murahhaslighi stamboul = 9038 bucuresti 19 etat 26 14/5 12.30 =
Strip 1:  15791  58801  05836  97510  56589  7783[0]  58447  14594  94454  16150  89297  04597
```

```
Strip 2:  26135  25897  91109  22933  13604  3901[0]  83277  93974  16058  15695  = Sabri +
Reply (14/5/929): «Sabri Bey, Ministre de Turquie, Bucarest — C. Clef: Miftahı olmadığından telgrafınız açılamamı
```

Belge 12 — Açık Zarf Yüzünden İptal Edilen «Hükûmet» Miftâhı (`4 Haziran 1925`) ve Kırklareli Valisi İçin «Bir Numrolu Kitâbdan» Sansürlü Maarif Parolası (`6 Şubat 1927` · Levha 19):
• **`BCA, 030-10, 104-682-21`, `ItemId=530717881` (4 Haziran 1341 [1925] — 10.07.2025'te Gizliliği Kaldırılan Tam Metin):**
«*Türkiye Cumhuriyeti Dâhiliye Vekâleti Kalem-i Mahsûs Müdîriyeti (Aded 1531, Mahrem ve Zâta Mahsûstur) — Başvekâlet-i Celîle Kalem-i Mahsûs Müdîriyet-i Aliyyesine:* **1 — Genç Vilâyeti'nden bu gün alınan 4 Haziran 341 târîh ve 95 numrolu şifrede, Muş Vilâyeti'nden gönderilen "Hükûmet" miftâhının zarfı açık olarak vürûd eylediği bildirilmiştir. Bu sebeb-le mezkûr miftâhın iptâli lâzım geldiğinden** icrâ-yı îcâbı arz olunur. **2 —** Bi'l-umûm Vekâletlere, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâset-i Celîlesine, Hudûd Komiserliklerine ve Vilâyâta yazılmıştır efendim. — 4 Haziran 341, Dâhiliye Kalem-i Mahsûs Müdîri.»
• **`BCA, 180-9-0-0, 99-486-5`, `ItemId=1690043` (2 & 6 Şubat 1927 — Eksiksiz Tam Metin):**
Dâhiliye Tezkiresi: «**Kırklareli Valisi, lede'l-îcâb Vekâlet-i Celîleleri ile muhâbere edebilmek için bir şifre parolası taleb etmektedir. Bir numrolu kitâbdan tensîb buyurulacak bir parolanın** vilâyet-i mezkûreye bildirilmek üzere iş'âr buyurulmasını ricâ ederim efendim. — Dâhiliye Vekîli [Cemil].» · *Maarif Cevabı (6/2/927):* «Dâhiliye Vekâlet-i Celîlesine: 2/2/927 târîh ve 1/234 numrolu tezkire-i devletlerine cevâbdır: **Vilâyetle işbu ([siyah mürekkeple sansürlenmiştir]) parolasıyla muhâbere edilecektir.** Keyfiyetin Kırklareli Vilâyeti'ne teblîğini ricâ ederim efendim.»

Belge 13 — Okunaklı Şifre Rakamları Tamimi (`1 Mart 1927`), Gizli Ayak Pedallı Şifre Matbaası (`2 Mart 1927`) ve Türkiye'nin İlk Şifre Makineleri Kanunu (`16 Temmuz 1928` · Levha 20):
• **`BCA, 030-10, 15-83-5`, `ItemId=141183` (1 Mart 1927 — Tam Metin):** «*Başvekâlet Müsteşârlığı — Ankara Telgraf Merkez Müdîriyetine (No. 1/855):* Başvekâlete keşîde kılınan şifre telgraflarda kalem-i mahsûs-ı erkâmın girift ve okunmaz bir şekilde yazılması yüzünden bir çok gürüpların hall imkânı görülememekte veya sakat cümleler teşkîline müeddî olmakta... rakamların birbirine karıştırılmayarak ve erkâmın düzgün ve okunaklı bir şekilde yazılması husûsuna fevkalâde dikkat ve i'tinâ edilmesi...»
• **`BCA, 030-10, 129-928-5`, `ItemId=156365` (2 Mart 1927 — Tam Metin):** «*Büyük Millet Meclisi Riyâset-i Celîlesine (No. 6/866):* **Şifre miftâhlarıyla evrâk-ı sâirenin tab'ı için tedârikine lüzûm görülen küçük bir ayak pedal makinesi ve Türkçe ve Fransızca hurûfâtın mübâyaası içün beş bin liranın** ve mezkûr makinede istihdâm olunacak mürettib ile makiniste âid ücret-i şehriyenin... Hâriciye Vekâleti'nin 927 senesi bütçesine vaz'ı...»
• **`BCA, 230-0-0-0, 149-56-2`, `ItemId=183949` & `140507` (12 Nisan – 16 Temmuz 1928 — Eksiksiz Kanun Metni):**
«*Şifre Mâkinelerinin Men'-i İdhâl, İ'mâl ve İsti'mâlleri Hakkında Kânûn:* **Madde 1 —** Bi'l-umûm şifre mâkinelerinin Türkiye'ye idhâli ve bunların memleket dâhilinde i'mâl ve isti'mâli Hükûmete mahsûs olup ferdler ve şirketler ve müesseseler tarafından idhâl ve i'mâl ve isti'mâlleri memnû'dur. **Madde 2 —** Şifre mâkinelerini idhâl ve i'mâl ve isti'mâl edenlerle alıp satanlar ve yanlarında bulunduranlar **bir seneden üç seneye kadar ağır hapis** ve me'mûrînden ise... ve üç yüz liradan aşağı olmamak üzere ağır cezâ-yı nakdî alınır. **Madde 3 —** Bu kânûnun neşrinden evvel şifre mâkinelerini Türkiye'ye idhâl etmiş olanlar bunları Temmuz 1928 nihâyetine kadar bulundukları mahallin en büyük mülkiye me'mûrunun ma'lûmât ve nezâreti altında hârice çıkarmağa mecbûrdurlar.»

Belge 14 — Hariciye Vekili İsmet [İnönü] Paşa'nın 8 Maddelik «Lûgat-ı Nâcî» ve Şifre Güvenliği Tamimi (`BOA, HR.İM. 23/90/9` · 28 Temmuz 1924 · Levha 22 Sol):
«*Hâriciye Vekâleti Şifre Müdîriyeti, Aded 66178/124 (Sûret — Ta'mîm):* Vekâlete yazılmakta bulunan şifreli telgrafnâmelerde ba'zan miftâhda mevcûd kelimeler dökülerek [hecelenerek] yazıldığı görüldüğünden bu husûsda ba'zı îzâhât i'tâsı hem sür'at ve hem de telgrafnâmelere verilmekte olan ücretin tenkîsi nokta-i nazarından fâideli görülmüştür:
1 — Şifre miftâhı mukaddemâ *Lûgat-ı Nâcî* üzerine tertîb edilmiş olduğundan hâl-i hâzırda kullanılmakta olan Türkçe kelimeleri bulmak kâbil olmazsa Arabî ve Fârisî mukâbilini aramak lâzımdır.
2 — Ba'zı kelimeler esnâ-yı tab'da harf sırasında yanlışlıkla bir az yukarıya ve yâ aşağıya vaz' edilmiş olmakla aynı sahîfeleri bir def'a okumakla bunları bulmak kâbil olur.
3 — Ma'lûm bulunduğu üzere şifreden maksad serî' ve mahrem husûsâtı iblâğ olduğundan kelimelerin nihâyetlerine **"ى، ده، ك" [-i, -de, -in] gibi ekleri yazmamağa** i'tinâ olunmalıdır. Noktadan başka **"virgül, parantez" ve yâ ek-i âhenk gibi heceleri yazmak hallde fâideden ziyâde bi'l-hâssa ecnebî telgrafhânelerince müşkilât tevlîd etmekte ve ... şifrelerin elde edilmesine mühim bir vesîle olduğu** melhûz bulunmaktadır.
4 — Şifrelere vürûd-ı muharrerât yazılmayarak yalnız cevâbın telgrafnâmenin numrosunu ve yâ târîhini zikri kâfîdir. **5 —** Şifrelerin yalnız mahrem ve fevkalâde mühim ve müsta'cel husûsâta hasrı... **6 —** Şifreli telgrafnâmelerin şifre edildikten sonra bir zarfa kapatılıp mühürlendikten sonra Vekâlet postası derûnunda Şifre Müdîriyeti nâmına irsâli mercûdur. **7 —** Havza-i me'mûriyetleri dâhilinde bulunan mühim mevâki' ve şâyân-ı kayd eşhâs ve sâire esâmîsinin **ileride tertîb edilecek yeni miftâha derc edilmek üzere** sür'atle (mahrem, yalnız Şifre Müdîriyetince açılacaktır) kaydının ilâvesiyle Vekâlete irsâlini ricâ ederim. **8 —** Husûsât-ı mezkûrenin ma'iyyet-i devletlerinde bulunan me'mûrîne mahremâne ta'mîmini ayrıca ricâ ederim. — 28 Temmuz 924 — **Hâriciye Vekîli İsmet [İnönü]**.»

Belge 15 — Tiflis Mümessilliği → Sarıkamış 9. Kolordu (`1 Aralık 1923`, 137 Grup) ve Bükreş Elçisi Sabri Bey (`14 Mayıs 1929`, 22 Grup) Mahlûlsüz 0–9 Tabanlı Diplomatik Şifrelerinin Tam Matrisleri (`BOA, HR.İM. 23/90/24 & 24/102` · Levha 23):
• 1) Tiflis → Sarıkamış 9. Kolordu Kumandanlığı (`HR.İM. 23/90/24` · 1 Kânûn-ı Evvel 1923, No. 7 — 137 Grup Tam Matris; *0 rakamı içerdiği için Dâhiliye'nin sıfırsız 1–9 miftâhından tamamen ayrı 0–9 Hariciye Sefâret Miftâhı ile kapatılmıştır*):

```
01: 71717 71190 81539 15018 66412 56968 38246 83086 16154 | 02: 01159 29839 36341 68838 81017 59588 88139 81290 6601
03: 81206 23327 41128 83298 59340 36765 41467 04954 41779 | 04: 82860 44156 58957 29176 15137 26176 76710 21387 6473
05: 41612 60297 11198 12537 15180 05359 85210 19765 15187 | 06: 83797 64110 23208 93980 73417 12156 02923 61387 8136
07: 12324 34019 26073 59298 15361 34727 12139 05358 01915 | 08: 82214 16177 59130 54412 77821 26420 36189 84126 8867
09: 38756 70117 11537 12776 61120 81275 26293 23212 59610 | 10: 85545 53247 29049 56545 44871 [iptal] 81123 15213 83
11: 92814 21610 64768 83230 82768 28157 29187 19155 81047 | 12: 17210 71287 41167 18776 38767 21290 95647 83086 1915
13: 55410 26239 61151 85923 88621 19150 17367 26810 12298 | 14: 18445 96617 17297 24124 15180 21642 53124 72554 1759
15: 18614 82190 16298 21156 81539 59589 21546 19416 26838 | 16: 86768 85567 83188.  [/ СИГРИ /]
```

• 2) Bükreş Elçisi Hüseyin Sabri Bey'in Orijinal Telgraf Şeritli Mahlûlsüz Şifresi ve Yeni Harfli İade Cevabı (`HR.İM. 24/102` · 14 Mayıs 1929):

```
= haridjie murahhaslighi stamboul = 9038 bucuresti 19 etat 26 14/5 12.30 =
Şerit 1:  15791  58801  05836  97510  56589  7783[0]  58447  14594  94454  16150  89297  04597
Şerit 2:  26135  25897  91109  22933  13604  3901[0]  83277  93974  16058  15695  = Sabri +
Cevap (14/5/929): «Sabri Bey, Ministre de Turquie, Bucarest — C. Clef: Miftahı olmadığından telgrafınız açılamamı
```

3. İzmir Suikastı Gezisi Öncesi ve Sonrası Cumhurbaşkanlığı – Başvekâlet Şifre Miftâhları (`Mayıs – Ağustos 1926`)

`BCA, 030-10, 2-9-21` dosyası, 1926 bahar ve yaz aylarında Türkiye Cumhuriyeti'nin en üst makamı olan Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa ile Başvekil İsmet Paşa arasındaki mahrem haberleşmeyi sağlayan **üç ayrı şifre cetvelini** bir arada muhafaza etmektedir:

3.1. Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Bizzat Kendi `12 Numrolu` Seyahat Miftâhı (`5 Mayıs 1926` · Levha 13)

Atatürk'ün `7 Mayıs 1926`'da Ankara'dan çıktığı Güney–Batı Anadolu gezisinden (Adana–Konya–Bursa–İzmir) iki gün önce `5/5/1926` mührüyle tasdik edilen bu cetvelde `29` harf hücresinin **hiçbirinin birler basamağında `4` rakamı kullanılmamış**; sonu `4` ile biten tüm iki haneli sayılar (`Fâsıla: 14, 24, 34, 44, 54 ilh.` — toplam 9 eşsesli kod) kelime ayırıcı boşluklara tahsis edilerek frekans analizi engellenmiştir:

ا a/e **15**	ب، پ b / p **68**	ت t **12**	ث s **75**	ج، چ c / ç **90**	ح، خ h / hı **19**	د d **77**
ذ، ز z **55**	ر r **96**	ژ j **28**	س s **99**	ش ş **29**	ص s **89**	ض z **88**
ط t **43**	ظ z **42**	ع ‘ **11**	غ ğ **81**	ف f **91**	ق k **66**	ك k/g/ñ **25**
ل l **46**	م m **13**	ن n **23**	و v/o/u **51**	ه h/e **37**	لا lâ **86**	ى y/i/ı **71**
همزه hemze **61**	فاصله SPACE **14,24..94**					

3.2. Başvekil İsmet [İnönü] Paşa – Kalem-i Mahsûs `«Kaya»` Şifre Cetveli (`5 Mayıs 1926` · Levha 10–11)

Aynı dosya içinde *«Başvekîl Paşa – Kalem-i Mahsûs: Kaya miftâhı»* başlığıyla yer alan `33` harf + `2` fâsıla (`25, 35`) cetvelidir; İzmir Suikastı'nın ardından `1 Ağustos 1926`'da ise Dâhiliye Vekili Cemil [Uybadın] imzasıyla **«İstiklâl»** parolalı miftâh ilgâ edilerek *Riyâset-i Cumhûr Başkitâbeti* nüshalı **«Kalem»** miftâhına geçilmiştir (Levha 14):

ا a/e **30**	ب b **72**	پ p **82**	ت t **88**	ث s **64**	ج c **86**	چ ç **76**	ح h **89**
خ hı **12**	د d **81**	ذ z **91**	ر r **99**	ز z **58**	ژ j **75**	س s **94**	ش ş **57**
ص s **85**	ض z **62**	ط t **92**	ظ z **95**	ع ‘ **45**	غ ğ **98**	ف f **83**	ق k **46**
ك k **24**	گ g/ñ **79**	ل l **15**	م m **18**	ن n **22**	و v/o/u **33**	ه h/e **27**	لا lâ **68**
ی y/î **48**	فاصله SPACE **25 / 35**						

3.3. Foreign Ministry Cipher Directorate «Açmak İçün» Homophonic 2-Digit Key (`9 March 1924` · `BOA, HR.İM. 23/90/15` · Plate 22 Center)

Preserved in the İstanbul Foreign Delegation cipher vault (`HR.İM. 23/90`; see also Plate 21 for the intact printed `Codebook No. 38 [PS/DS]` and `53`-page French codebook), this homophonic 2-digit table assigns multiple codes to high-frequency vowels (`41 ,21 ,11 = ا`; `89 ,85 ,69 ,59 ,58 = ی`; `98 ,88 ,34 = ه`) and **six distinct word-separator codes (`16, 26, 36, 61, 82, 99`)**:

آ / ا a/e **11, 21, 41**	ب b **29**	پ p **33**	ت t **22, 23**	ث s **25**	ج c **35**	چ ç **65**
ح h **32**	خ hı **78**	د d **43, 53**	ر r **46, 75**	ز z **38**	س s **72**	ش ş **52**
ص s **76**	ض z **94**	ط t **79**	ظ z **81**	ع ‘ **55**	غ ğ **13**	ف f **31**
ق k **54**	ك k/g **67, 77**	ل l **63**	م m **71, 91**	ن n **74**	و v/o/u **56, 66**	ه h/e **34, 88, 98**
لا lâ **73**	ی y/i/ı **58,59,69,85,89**	فصله SPACE **16,26,36,61,82,99**				

3.3. Hâriciye Vekâleti Şifre Müdîriyeti «Açmak İçün» Eşsesli 2 Haneli Miftâhı (`9 Mart 1924` · `BOA, HR.İM. 23/90/15` · Levha 22 Orta)

Hariciye İstanbul Murahhaslığı kasasından çıkan (`HR.İM. 23/90`: ayrıca `38 Numaralı PS/DS Miftâhı` ve `53` sayfalık Fransızca miftâh için bkz. Levha 21) bu 2 haneli eşsesli (homofonik) cetvelde sesli harflere çoklu kodlar (`ا =`

`11, 21, 41`; `89 ,85 ,69 ,59 ,58 = ی`; `98 ,88 ,34 = ه`) ve kelime aralarına **6 farklı fâsıla kodu (`16, 26, 36, 61, 82, 99`)** tahsis edilmiştir:

ا / آ a/e **11, 21, 41**	ب b **29**	پ p **33**	ت t **22, 23**	ث s **25**	ج c **35**	چ ç **65**
ح h **32**	خ hı **78**	د d **43, 53**	ر r **46, 75**	ز z **38**	س s **72**	ش ş **52**
ص s **76**	ض z **94**	ط t **79**	ظ z **81**	ع ʿ **55**	غ ğ **13**	ف f **31**
ق k **54**	ك k/g **67, 77**	ل l **63**	م m **71, 91**	ن n **74**	و v/o/u **56, 66**	ه h/e **34, 88, 98**
لا lâ **73**	ی y/i/ı **58,59,69,85,89**	فصله SPACE **16,26,36,61,82,99**				

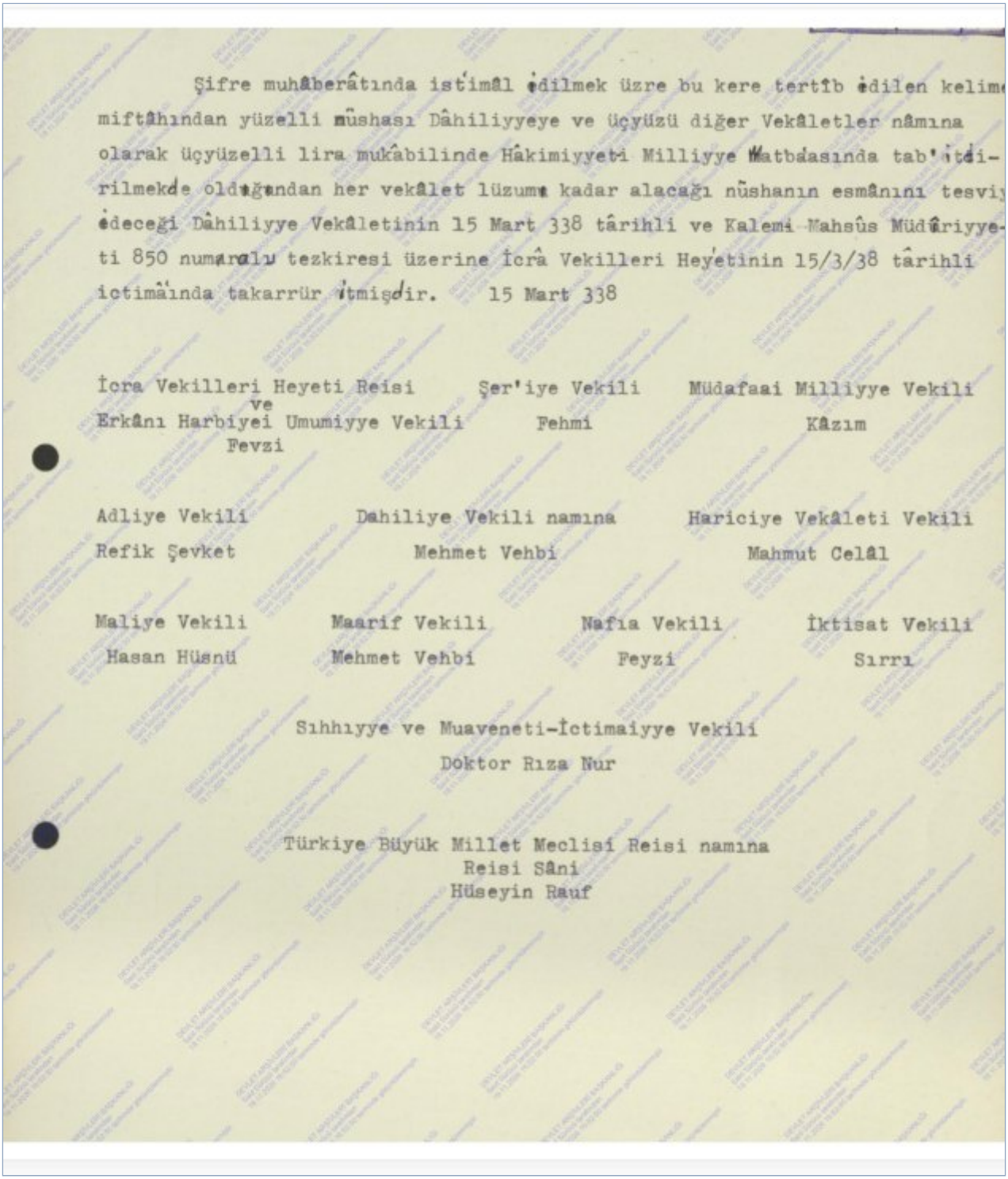
4. Adana Cüzdan Zıyâı (`Temmuz 1928`), Harf İnkılâbı Dönüşümü (`4 Ekim 1928`) ve Behçet Bey'in Mahlûlsüz Şifresi (`2 Mayıs 1929`)

Cumhuriyet Halk Fırkası arşiv fonunda (`BCA, 490-1-0-0`) tespit edilen iki ardışık dosya, 1928 yaz ve sonbaharında şifre güvenliği ile Harf İnkılâbı'nın nasıl iç içe geçtiğini gözler önüne sermektedir: **6 Temmuz 1928**'de Adana Mebusu ve 7. Mıntıka Müfettişi'nin cüzdanıyla birlikte parti şifre miftâhını kaybetmesi (`ItemId=172669`, Levha 15) üzerine Kâtib-i Umûmî **Saffet [Arıkan]** 14 Temmuz'da tüm Türkiye'deki eski miftâhları geri toplatıp imhâ ettirmiş; bundan sadece iki buçuk ay sonra **4 Ekim 1928**'de —Harf İnkılâbı Kanunu'ndan dört hafta önce— yayımladığı gizli tamimle (`ItemId=172839`, Levha 11 sağ) yeni Türk harflerine göre düzenlenen şifrelerin *«kemâfissâbık dörder gürüplü ve her kelime hitâmında medlûlü olmayan rakamlardan birisinin vaz‘ı sûretile ve yalnız soldan başlanarak»* yazılacağını hükme bağlamıştır. Yedi ay sonra **2 Mayıs 1929**'da İstanbul Maarif Emini **Behçet [Gücer] Bey** tarafından *Maarif vekâletine* çekilen `84` dört haneli hücrelik mahlûlsüz şifre telgraf (`BCA, 180-9-0-0, 241-1208-3`, Levha 12), yeni rejimin Latin harfli kriptografisinin ilk somut örneğidir:

- **`45 × 45 = 2.025` Koordinat Kısıtı Teoremi:** Girişteki `1316` evrak numarası dışındaki `84` dört haneli hücrenin (`168` iki haneli koordinatın) **tamamında** birinci rakam `{1..9}` (sıfırsız `9` satır), ikinci rakam ise istisnasız `{1, 4, 5, 7, 9}` (`5` sütun) kümesindedir (rastlantı olasılığı $0{,}5^{168} \approx 2{,}6 \times 10^{-51}$).
- **Hücre Sınırı Hizalanması:** Metin içindeki `7` açık Türkçe ibarenin (*emrine atfen*, *iki efendi bu gün*, *efendinin*, *ve*, *yapdıkları ve*, *bir*, *Numero otuz beştir*) ve tüm çoklu tekrarların (`2134 4769` [2 kez], `8954 9741` [2 kez], `4769` [4 kez], `9741` [4 kez], `4147` [3 kez]) `%100` oranında tam 4 haneli hücre sınırlarına oturması ($0{,}5^{11} = 0{,}00048$) ve çakışma indeksinin tüm periyotlarda `IC = 0,0428` düzeyinde sabit kalması, telgraf sonunda **«Numero otuz beştir.»** kaydıyla bildirilen **35 Numaralı Maarif Miftâhı**'nın `45` sayfa × `45` satırlık (`2.025` maddelik) bir kelime ve hece kodeksi olduğunu kanıtlamaktadır.

5. Arşiv Tıpkıbasım Levhaları (BCA & BOA HR.İM. · 1922–1929 — Levha 1–23)

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi fonlarından tespit edilen kararnâme, parola emirleri, Rosetta Taşı, mahlûlsüz telgraflar ve şifre cetvellerinin tam kadrajlı tıpkıbasımları (büyütmek için herhangi bir levhaya tıklayınız):

Şifre muhâberâtında istimâl edilmek üzre bu kere tertîb edilen kelime miftâhından yüzelli nüshası Dâhiliyyeye ve üçyüzü diğer Vekâletler nâmına olarak üçyüzelli lira mukâbilinde Hâkimiyyeti Milliyye Matbaasında tab'ettirilmekde olduğundan her vekâlet lüzumu kadar alacağı nüshanın esmânını tesviye edeceği Dâhiliyye Vekâletinin 15 Mart 338 târihli ve Kalemi Mahsûs Müdüriyyeti 850 numaralu tezkiresi üzerine İcrâ Vekilleri Heyetinin 15/3/38 târihli ictimâında takarrür etmişdir. 15 Mart 338

İcra Vekilleri Heyeti Reisi ve Erkânı Harbiyei Umumiyye Vekili
Fevzi

Şer'iye Vekili
Fehmi

Müdafaai Milliyye Vekili
Kâzım

Adliye Vekili
Refik Şevket

Dahiliye Vekili namına
Mehmet Vehbi

Hariciye Vekâleti Vekili
Mahmut Celâl

Maliye Vekili
Hasan Hüsnü

Maarif Vekili
Mehmet Vehbi

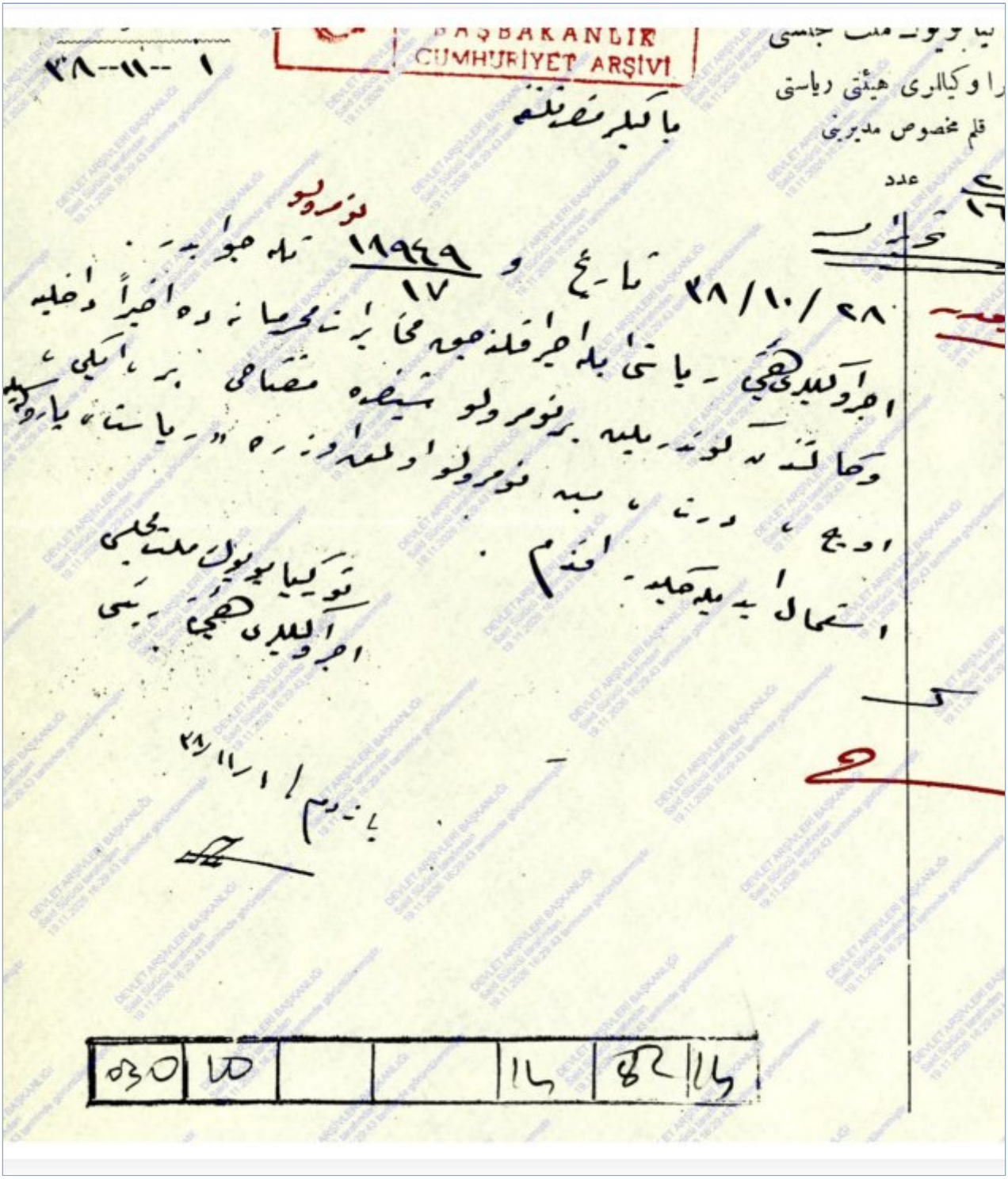
Nafıa Vekili
Feyzi

İktisat Vekili
Sırrı

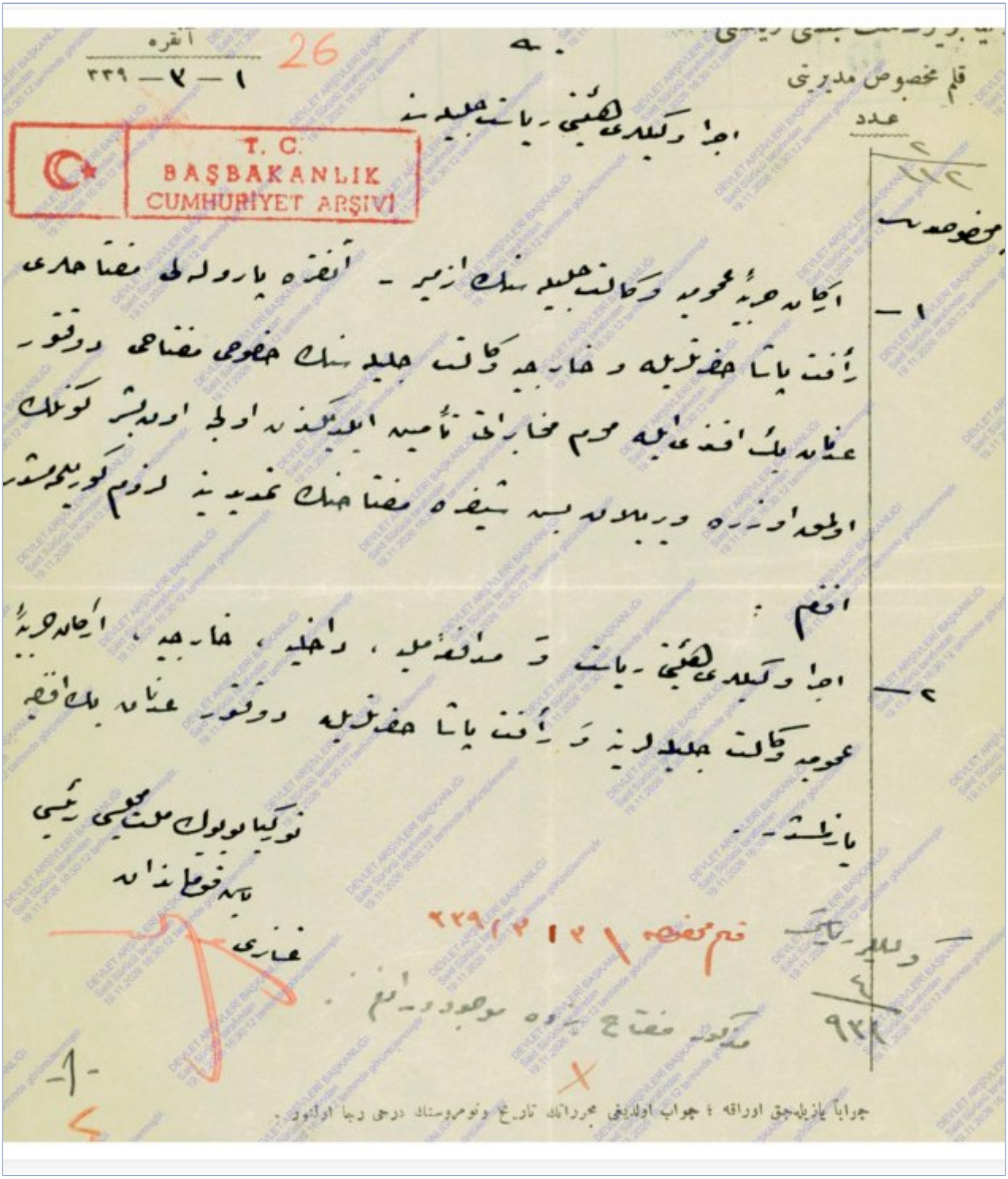
Sıhhıyye ve Muaveneti-İctimaiyye Vekili
Doktor Rıza Nur

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi namına
Reisi Sâni
Hüseyin Rauf

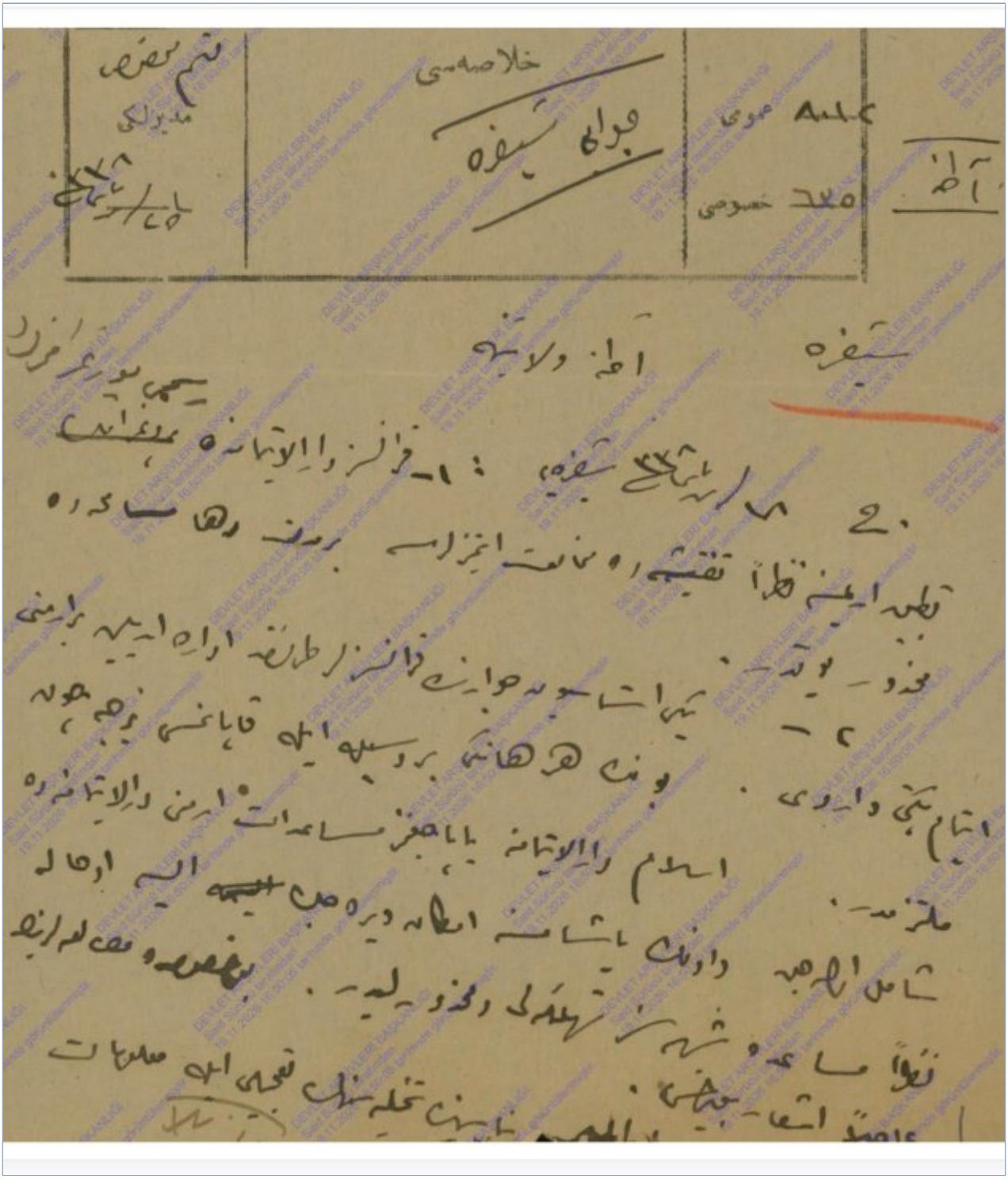
Levha 1 — BCA, 030-18-1-1, 4-53-1 (15 Mart 1338 [1922]) — TBMM İcra Vekilleri Heyeti Kararnâmesi: Hâkimiyet-i Milliye Matbaası'nda Dâhiliye için 150 ve diğer Vekâletler için 300 olmak üzere 450 nüsha Kelime Miftâhı bastırılması.

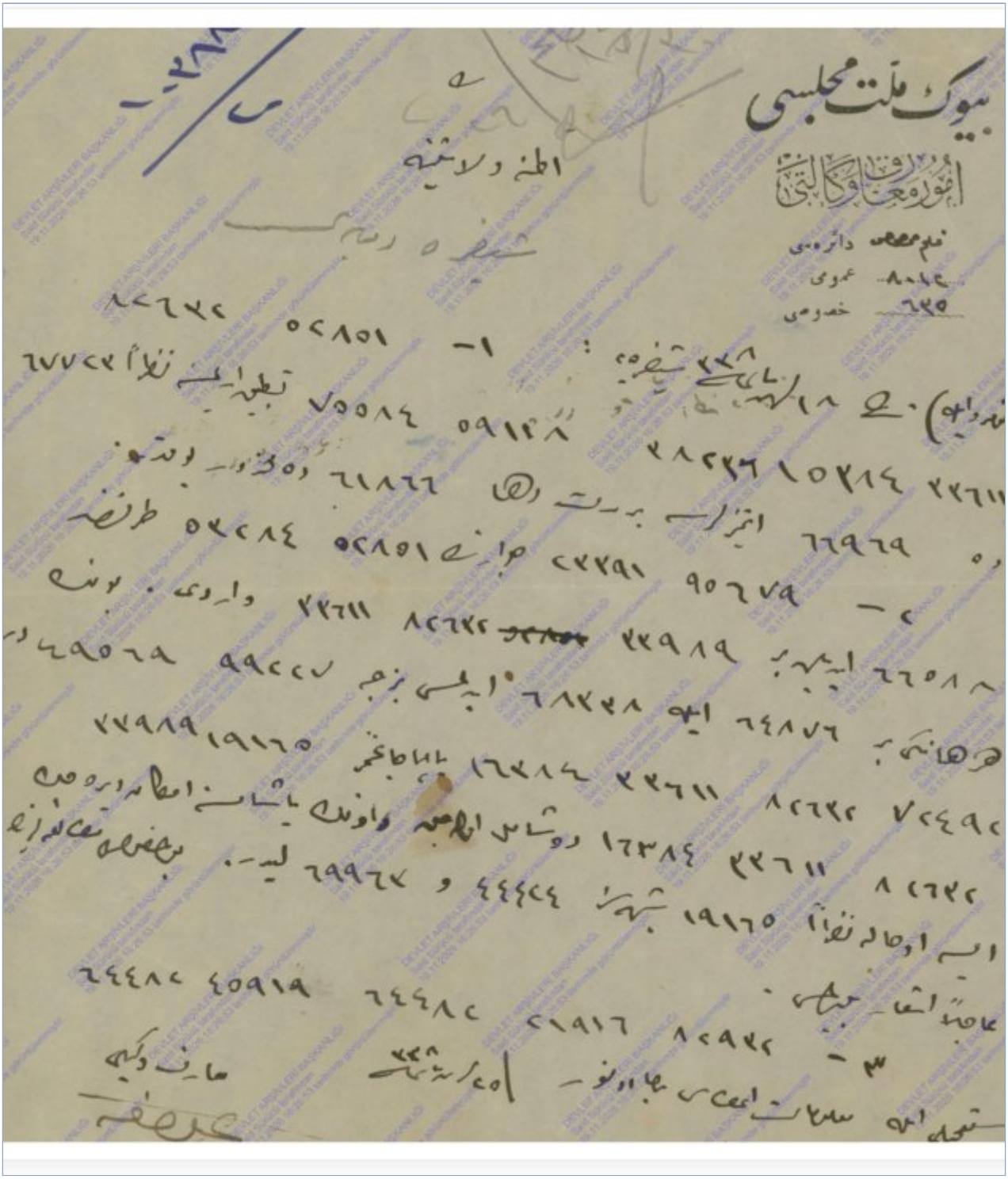
Levha 2 — BCA, 030-10, 14-82-14 (1 Teşrîn-i Sânî 1338 [1 Kasım 1922]) — TBMM İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti'nden Balıkesir Mutasarrıflığı'na: Dâhiliye'nin Bir Numrolu Şifre Miftâhı'nın 1–5 numaralı olmak üzere «Riyâset» parolasıyla kullanılacağı.

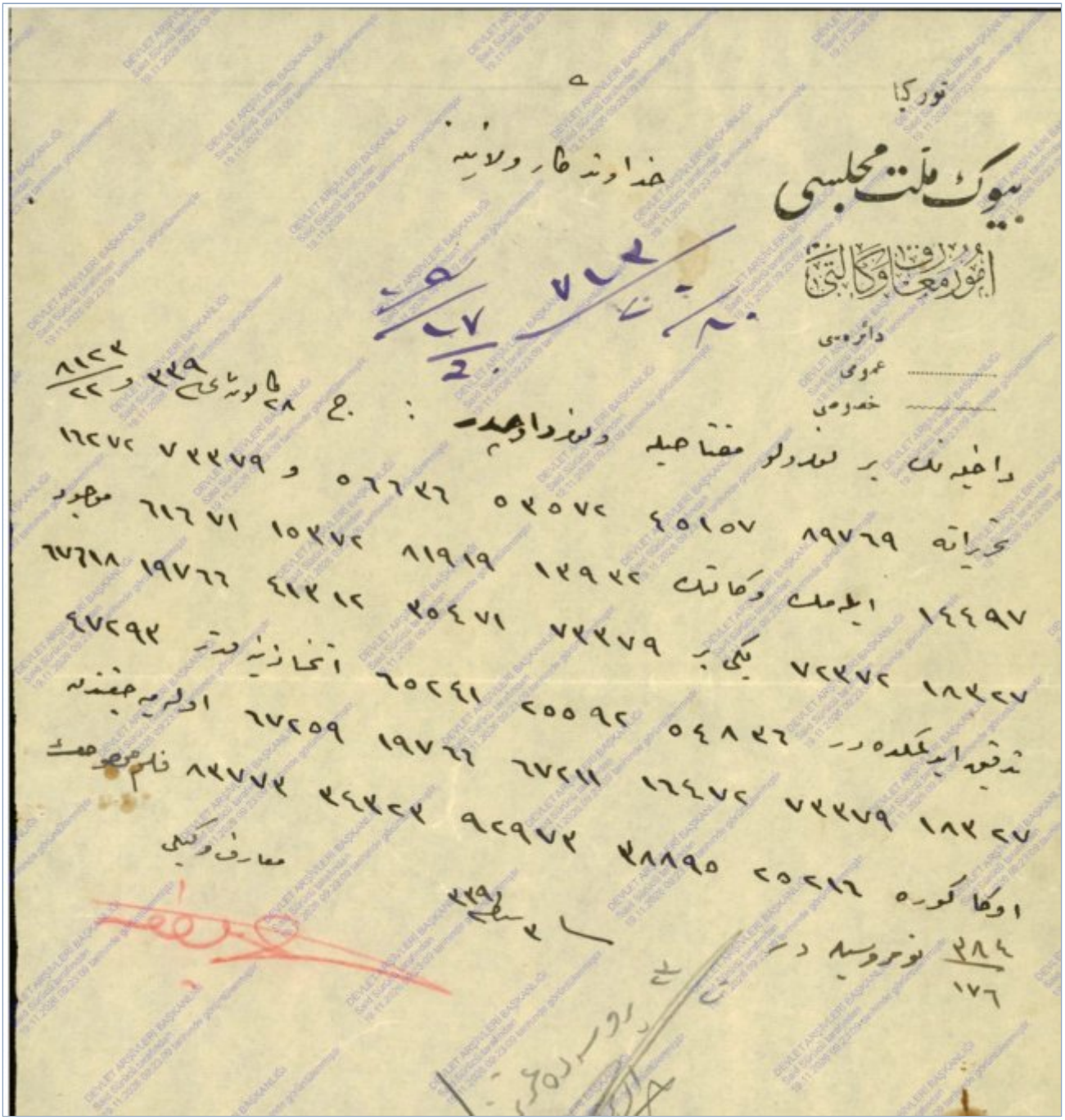
Levha 3 — BCA, 030-10 (1 Mart 1339 [1923], ItemId=529571088) — TBMM Reisi Başkumandan Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın kırmızı kalem imzalı şifre emri: Refet [Bele] Paşa ile «İzmir–Ankara» parolalı miftahların ve Dr. Adnan [Adıvar] Bey ile Hariciye husûsî miftahının kullanılması.

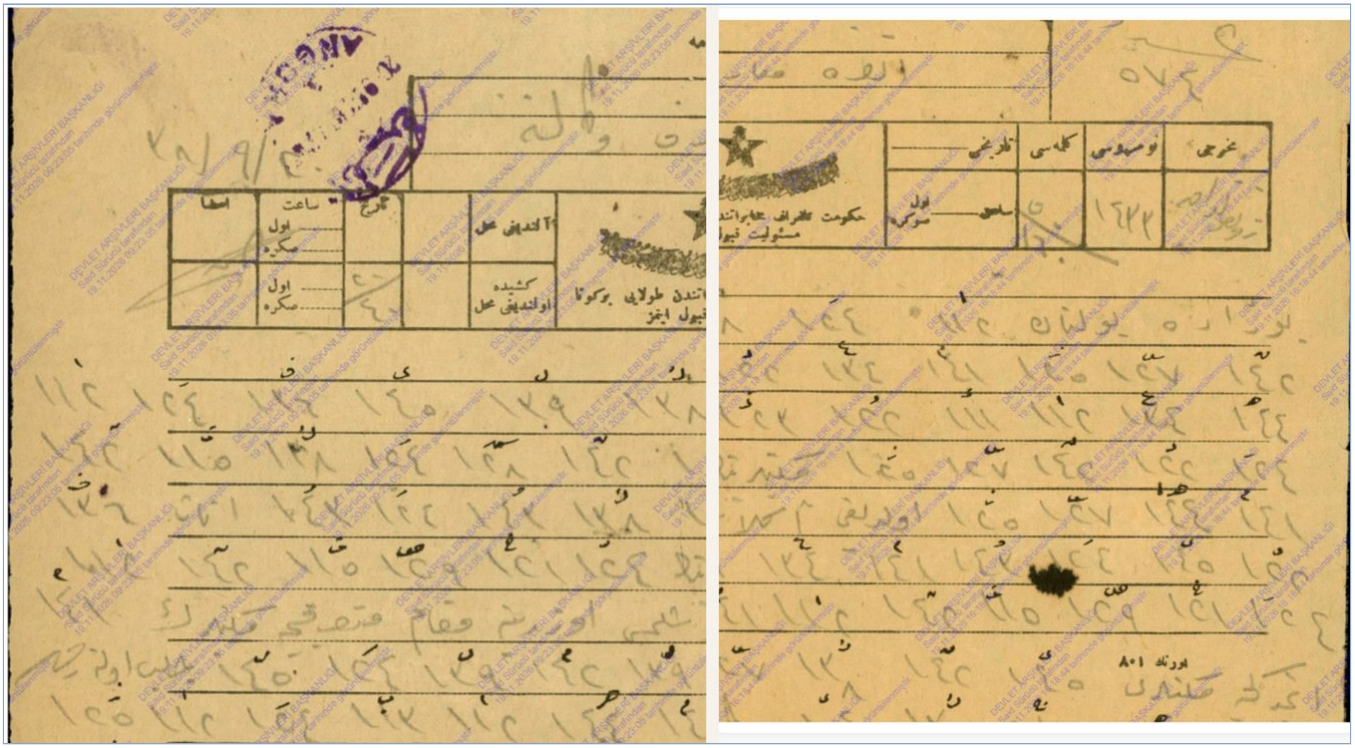
Levha 4 — BCA, 180-9-0-0, 27-143-14, s. 2 (25 Kasım 1922 — Rosetta Taşı Açık Metin) — Maarif Vekili İsmail Safa [Özler] Bey'den Adana Vilâyeti'ne: Fransız, İslâm ve Ermeni Dârüleytâmları (yetimhaneleri) hakkındaki 3 maddelik gizli talimatın tam Türkçe müsveddesi.

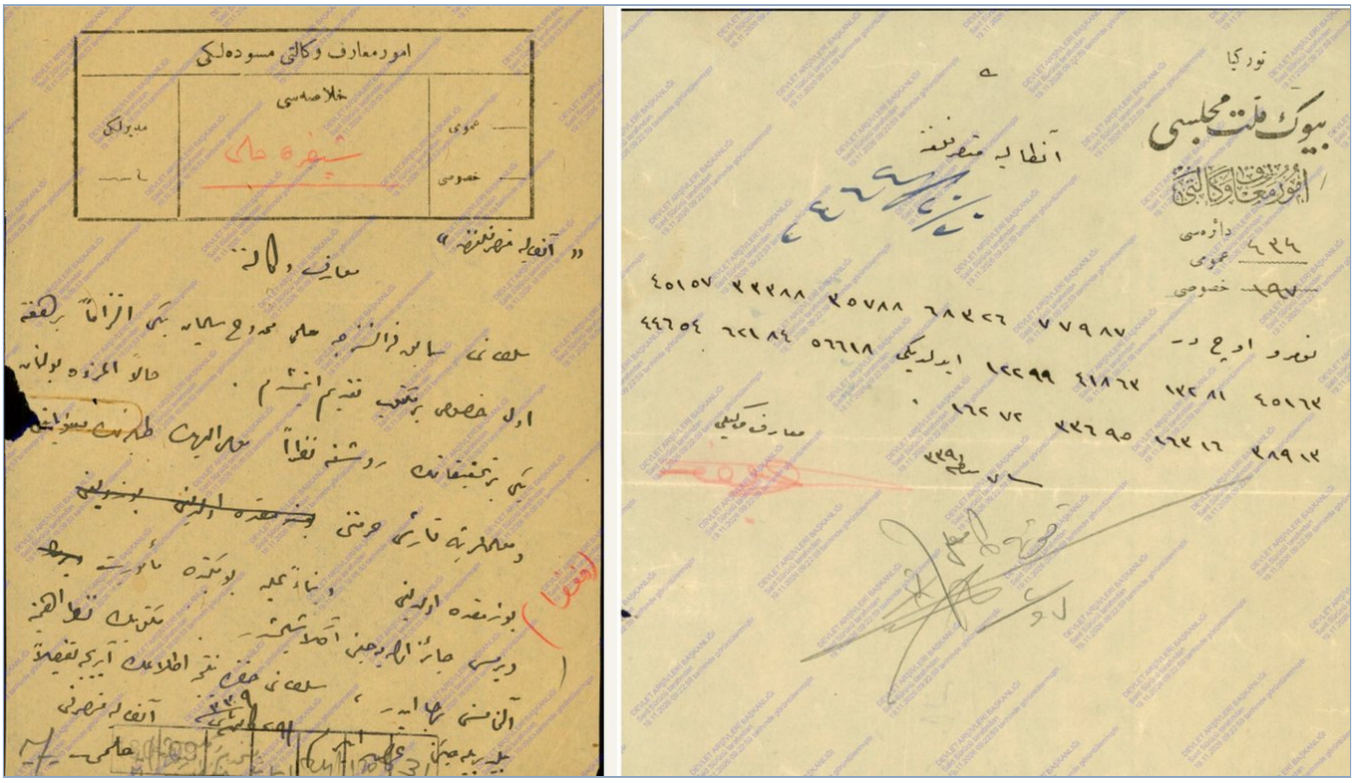
Levha 5 — BCA, 180-9-0-0, 27-143-14, s. 3 (25 Kasım 1922 — «Şifre: Deniz [dâhildir]») — Aynı talimatın «Deniz» parolalı Bir Numrolu Miftâh ile şifrelenmiş 37 beşli grupluk telgraf nüshası (29 kesin kod karşılığı sağlayan Rosetta Taşı).

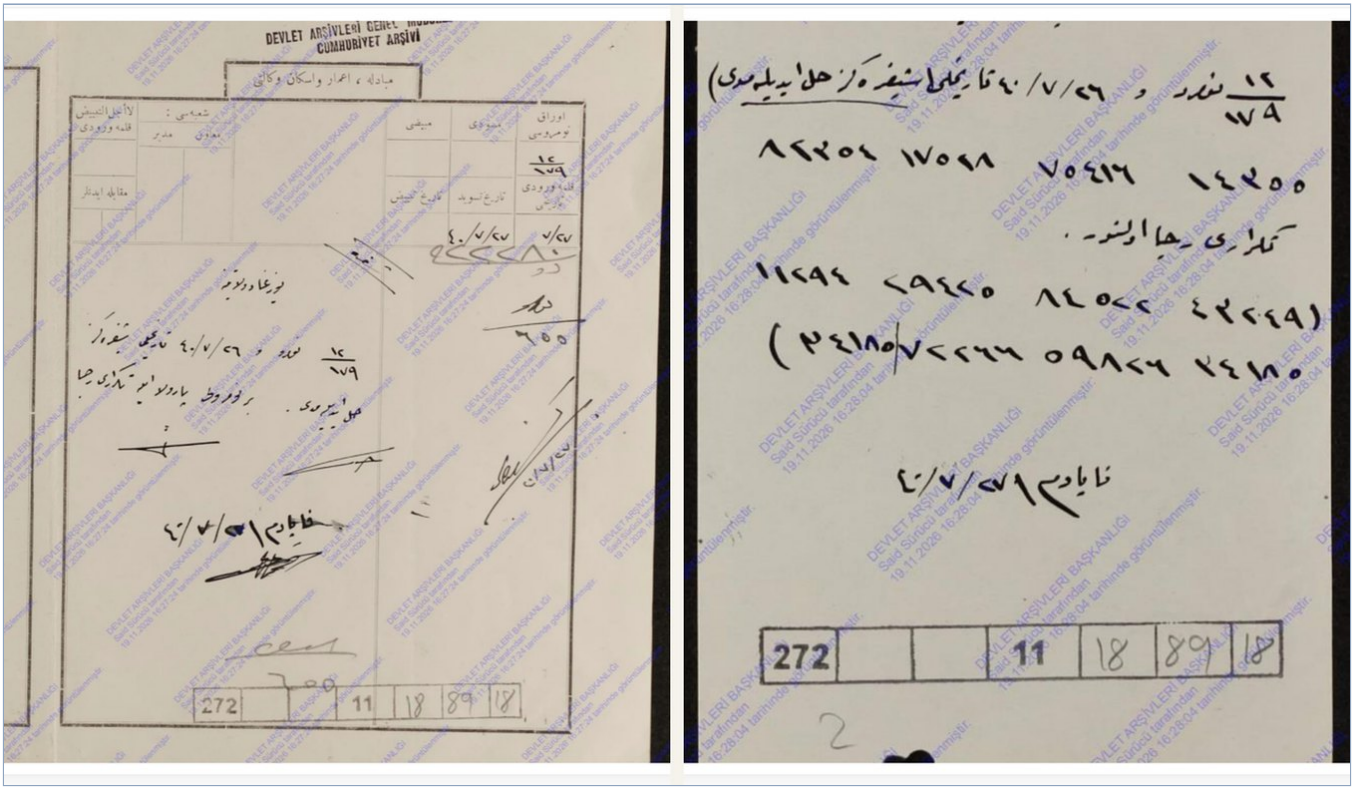
Levha 6 — BCA, 180-9-0-0, 241-1208-31, s. 7 (29 Ocak 1923 — Hüdâvendigâr Mahlûlsüz Şifresi) — «Dâhiliye'nin bir adedlü miftâhıyla — Deniz dâhildir» başlıklı, taşra Maarif Müdürlerinin şifre yetkisi ve yeni şifre usûlü tetkikatına dair 33 grupluk mahlûlsüz telgraf.

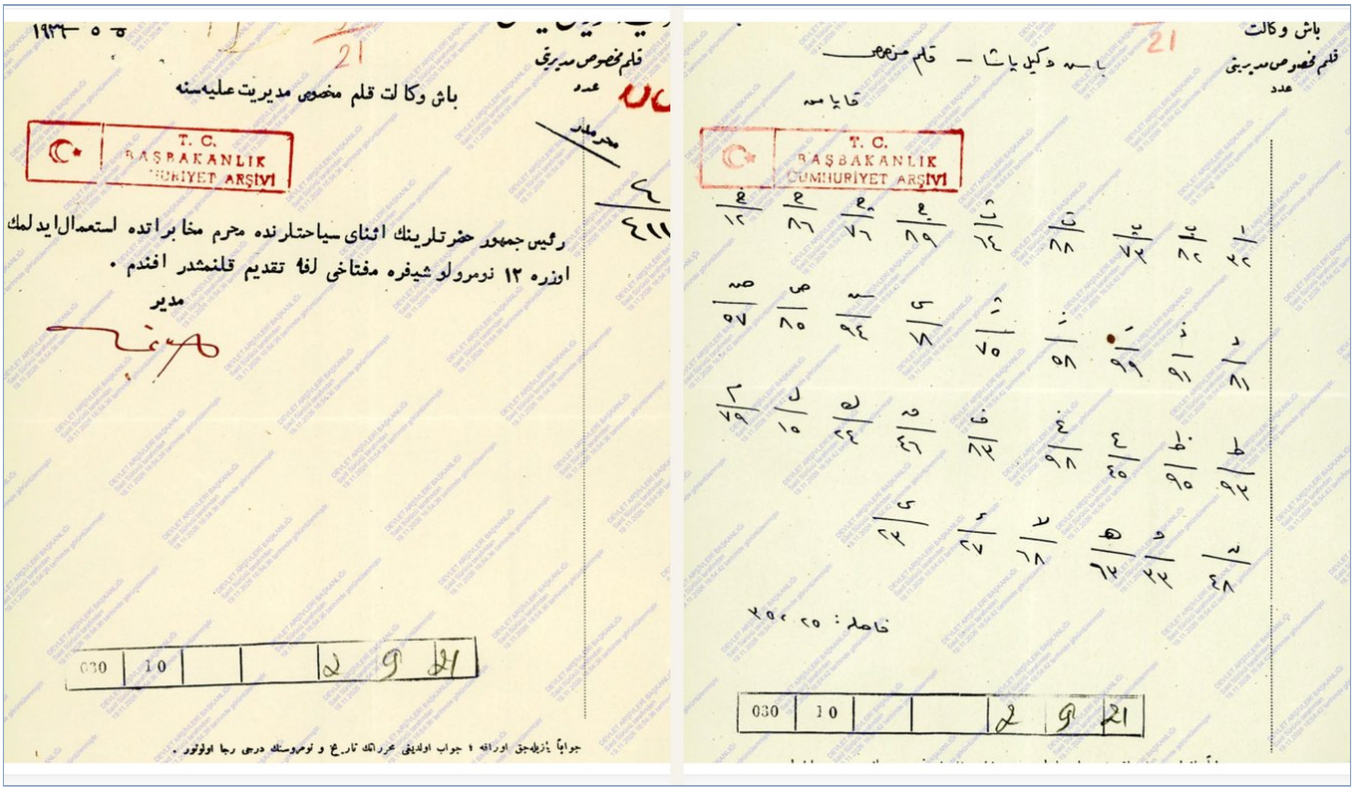
Levha 7 — BCA, 180-9-0-0, 241-1208-31, s. 6 (28 Ocak 1923 — Bursa Çıkışlı 3 Haneli Şifre) — Hüdâvendigâr cevabının doğrudan muhatabı olan 28 Kânûn-ı Sânî 1339 ve 339/23 sayılı Bursa çıkışlı 3 haneli harf şifresi (satır arası kurşunkalem çözümlü).

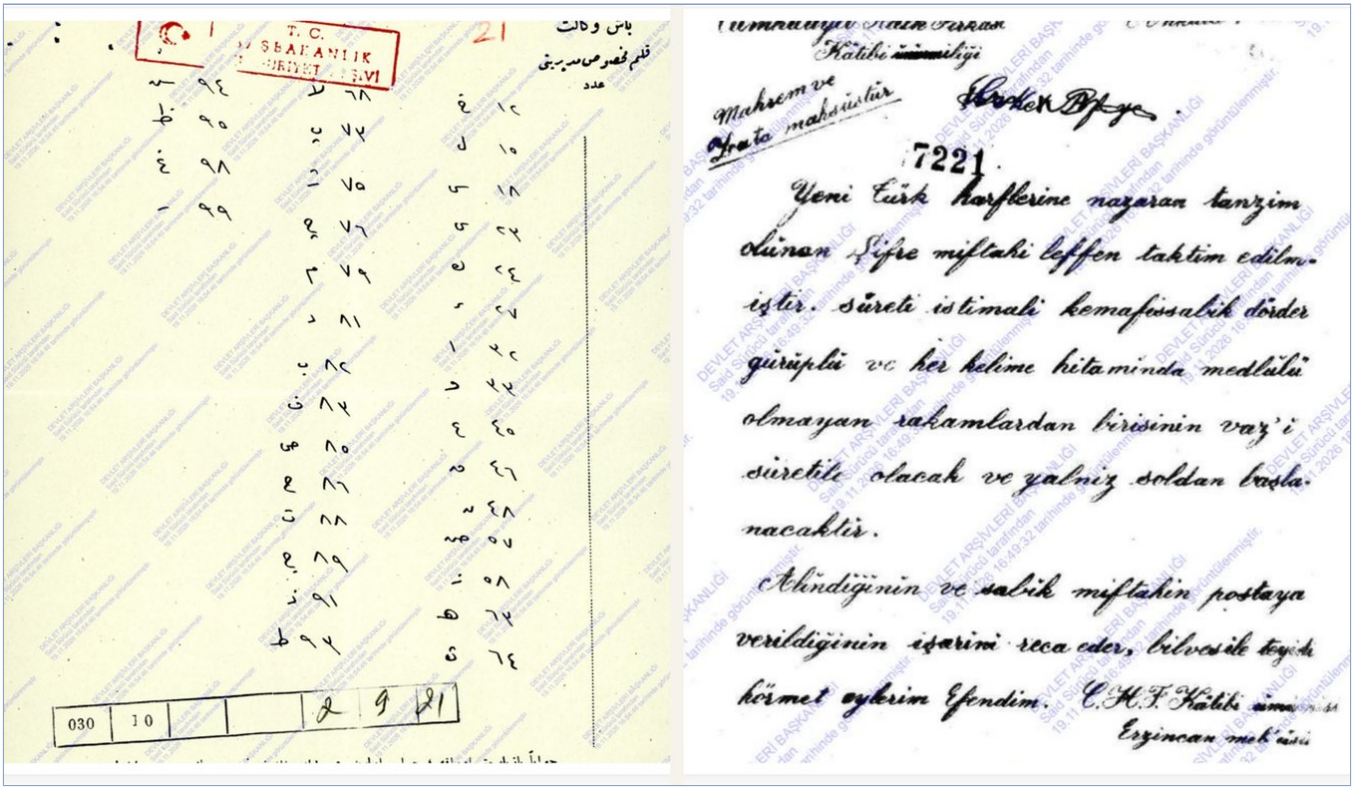
Levha 8 — BCA, 180-9-0-0, 241-1208-31, s. 2 & s. 4 (21 & 29 Eylül 1922 — Memduh Süleyman Bey Dosyası) — Sol: Antalya Mutasarrıfı Hilmi Bey'in eski Fransızca muallimi ve mütercim Memduh Süleyman Bey hakkındaki şifre halli. Sağ: Maarif Vekâleti'nin 16 grupluk mahlûlsüz 5 haneli cevabî şifresi.

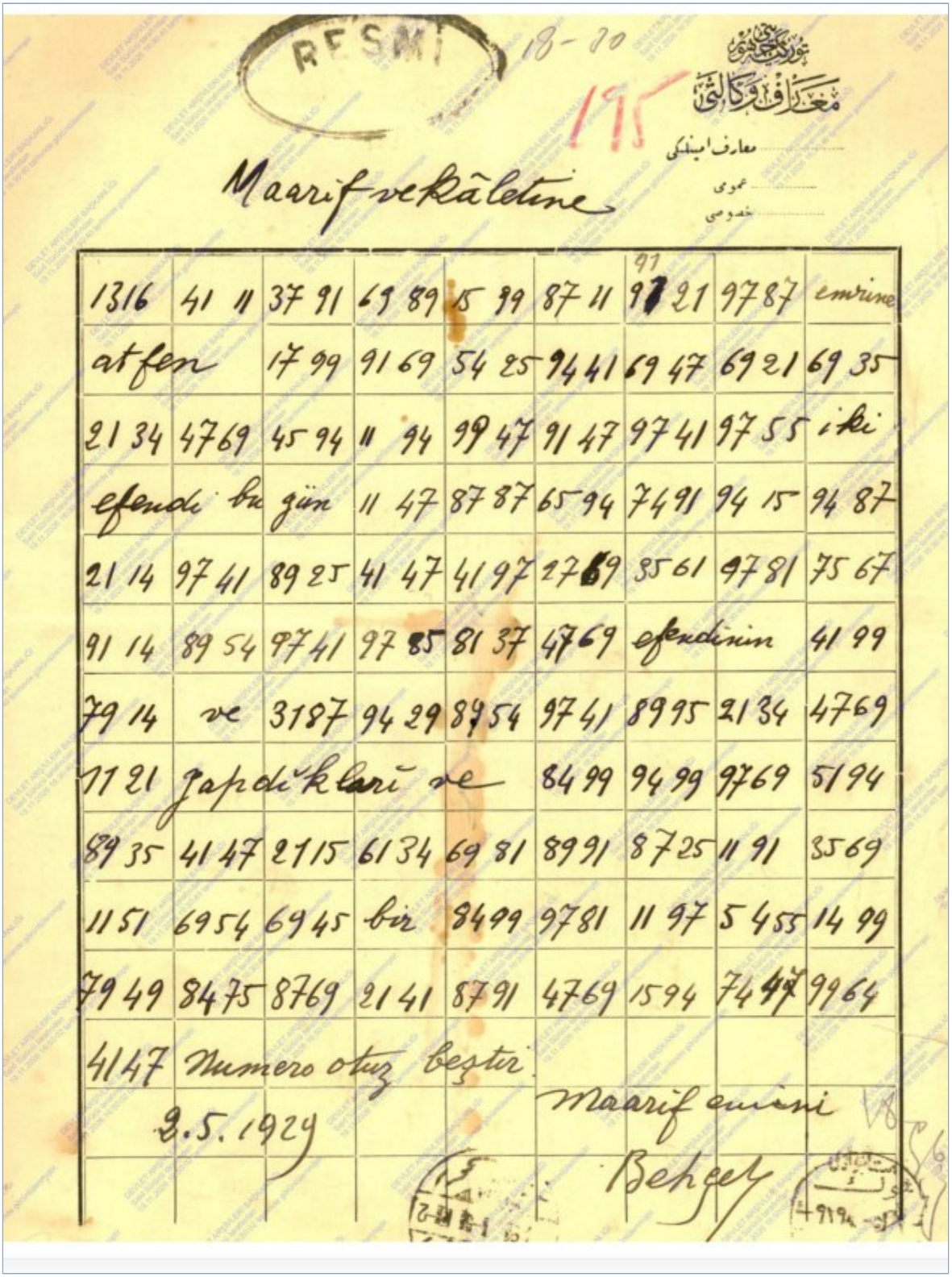
Levha 9 — BCA, 272-0-0-11, 18-89-18 (27–29 Temmuz 1924 — Yozgat İskân Şifresi) — Sol: «12/779 şifreniz hall edilemedi, bir numrolu parola ile tekrârı» müsveddesi. Sağ: 4 çözülen grup ve altta 29/7/40 tarihli müsveddesiz 8 grupluk ek şifre notu.

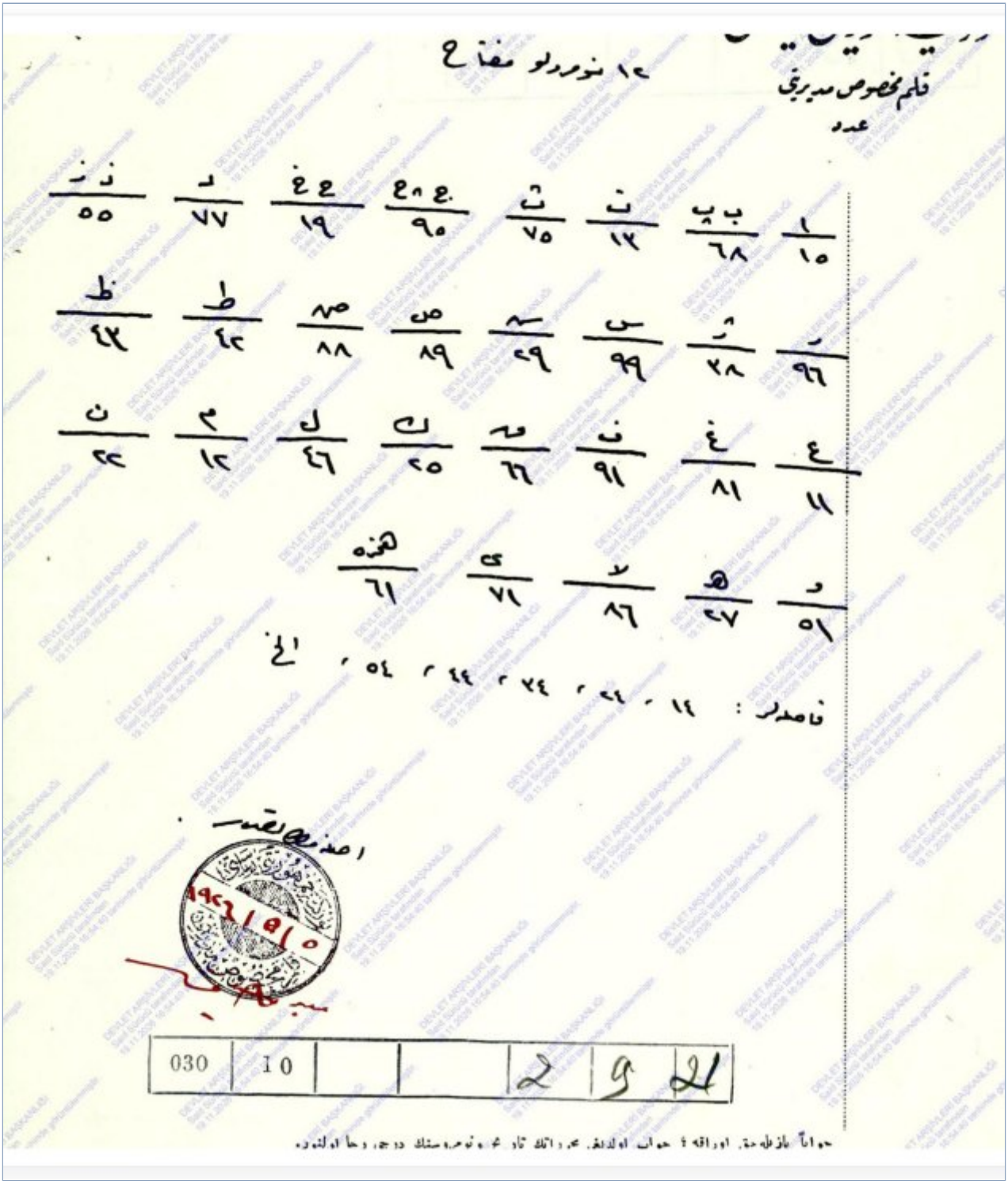
Levha 10 — BCA, 030-10, 2-9-21, s. 7 & s. 9 (5 Mayıs 1926 — Atatürk ve İnönü'nün «Kaya» Miftâhı) — Sol: Reisicumhur Hazretleri'nin seyahatlerinde kullanılmak üzere 12 Numrolu Şifre Miftâhı takdim yazısı. Sağ: «Başvekîl Paşa — Kalem-i Mahsûs — Kaya» 2 haneli şifre cetveli (Fâsıla: 25, 35).

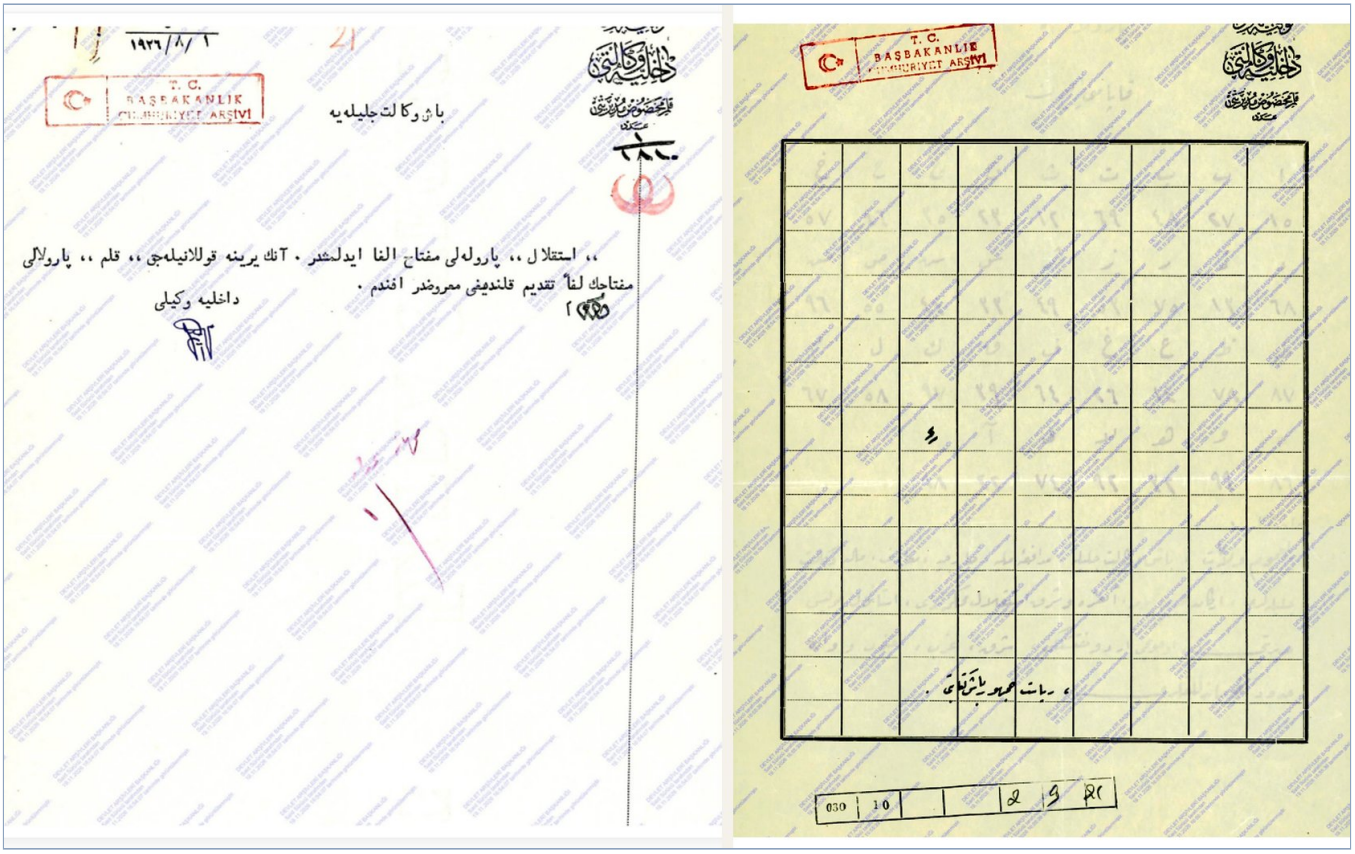
Levha 11 — BCA, 030-10, 2-9-21, s. 10 & BCA, 490-1-0-0, 1-2-4 (1926 & 4 Ekim 1928) — Sol: «Kaya» miftâhının sayısal deşifre cetveli (12..99). Sağ: 4 Ekim 1928 tarihli Yeni Türk Harfleri Şifre Anahtarı tamimi («soldan başlanacaktır» ve «medlûlü olmayan rakamlar»).

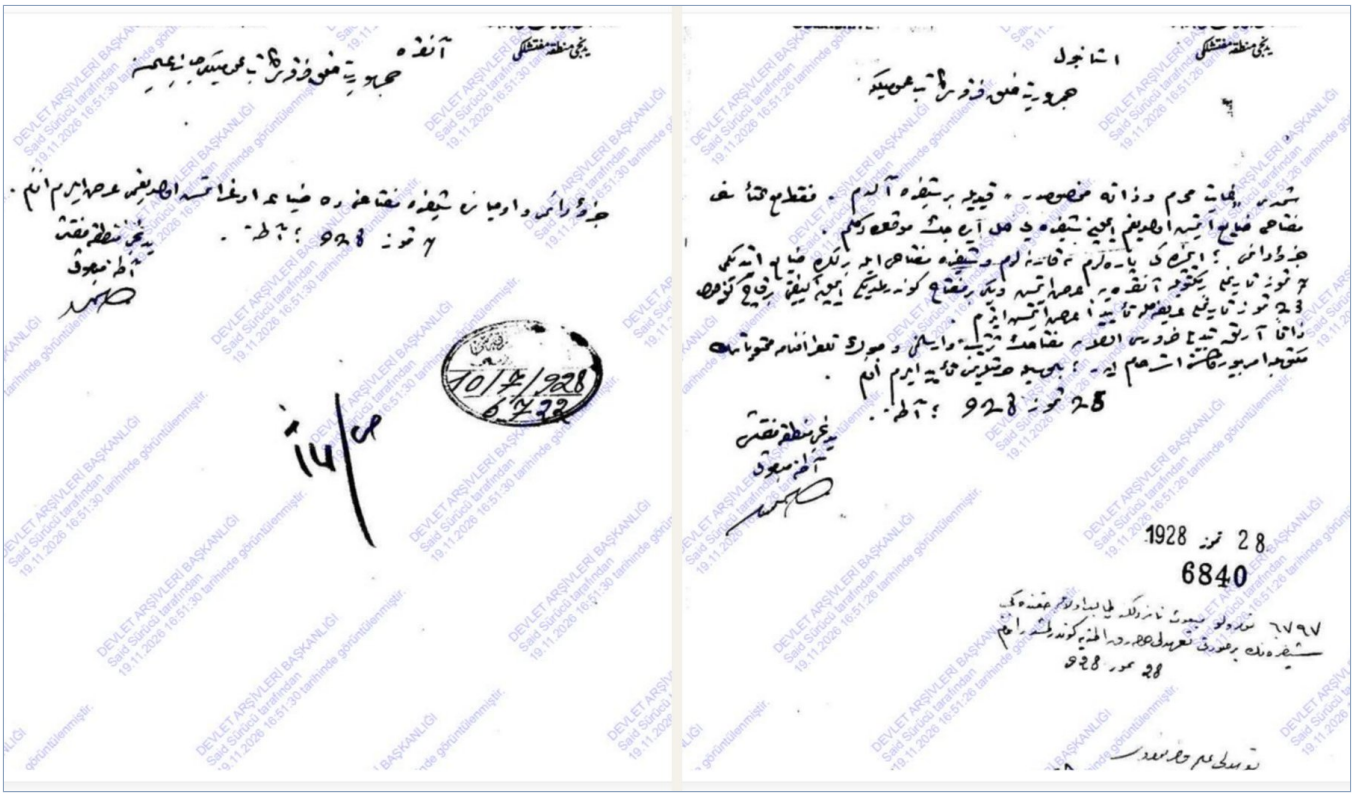
Levha 12 — BCA, 180-9-0-0, 241-1208-3, s. 2 (2 Mayıs 1929 — Harf İnkılâbı İstanbul Maarif Şifresi) — İstanbul Maarif Emini Behçet [Gücer] Bey'in «Maarif vekâletine» gönderdiği, 45×45 = 2.025 hücreli «Numero otuz beştir» (35 Numaralı) miftahla yazılmış 84 hücrelik mahlûlsüz Yeni Türk Harfli şifre telgraf.

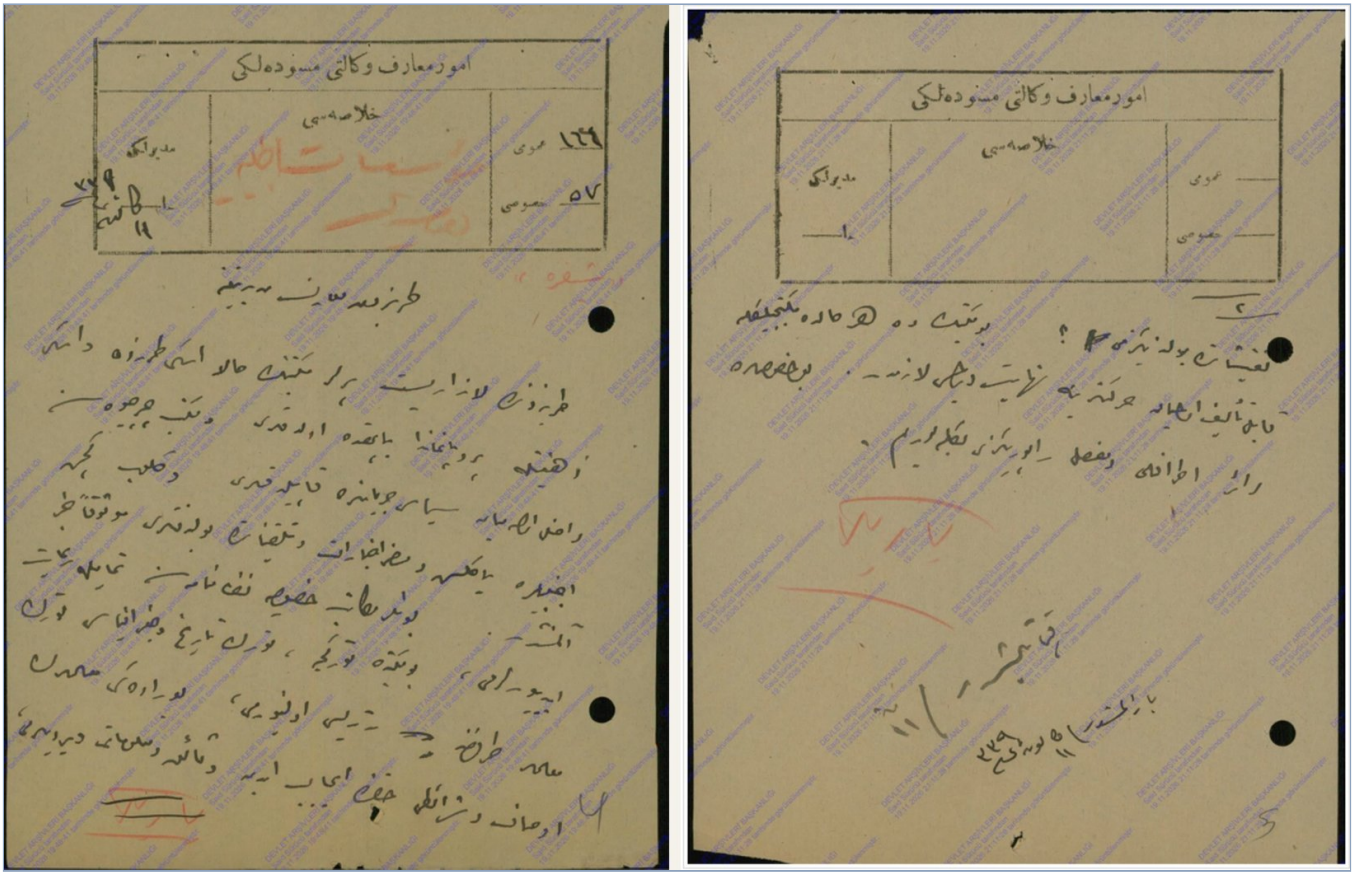
Levha 13 — BCA, 030-10, 2-9-21, s. 8 (5 Mayıs 1926 — Reisicumhur Atatürk'ün Bizzat Kendi «12 Numrolu» Seyahat Şifre Miftâhı) — Atatürk'ün İzmir Suikastı'nın ortaya çıkarılacağı Güney–Batı Anadolu yurt gezisine (7 Mayıs 1926) çıkışından tam 48 saat önce «5/5/1926» mühürlü olarak düzenlenen 29 harflik şifre cetveli ve sonu 4 ile biten 9 eşsesli boşluk kuralı («Fâsıla: 14, 24, 34, 44, 54 ilh.»).

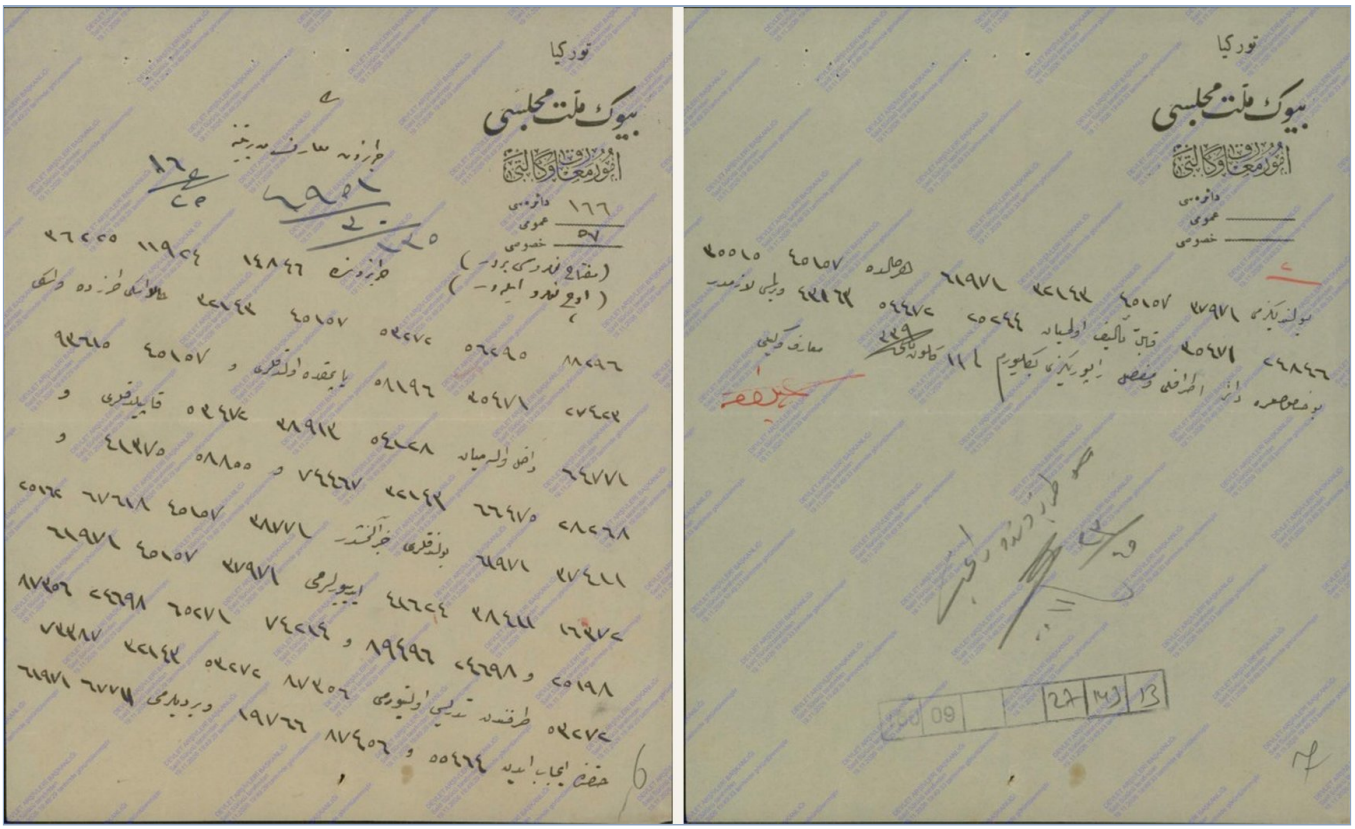
Levha 14 — BCA, 030-10, 2-9-21, s. 4–5 (1 Ağustos 1926 — İzmir Suikastı Sonrası «İstiklâl» Parolasının İlgâsı ve «Kalem» Miftâhı) — Sol: Dâhiliye Vekili Cemil [Uybadın] imzalı 1/8/1926 yazısı («İstiklâl parolalı miftâh ilgâ edilmiştir. Anın yerine kullanılacak Kalem parolalı miftâhın leffen takdîm kılındığı»). Sağ: Altında «ve Riyâset-i Cumhûr Başkitâbeti» kaydı bulunan matbu şifre cetveli.

Levha 15 — BCA, 490-1-0-0, ItemId=172669, s. 9 & s. 11 (6 & 25 Temmuz 1928 — Adana'da Kaybolan Cüzdan ve CHF Şifre İmhâ Krizi) — Sol (6 Temmuz 1928): Adana Mebusu ve 7. Mıntıka Müfettişi'nin «Cüzdanım ve içinde şifre miftâhı da zıyâa uğramış olduğunu arz ederim» ihbarı. Sağ (25 Temmuz 1928): Yeni miftah yetişmeden «gâyet mahrem ve zâta mahsûs» bir şifre alınca «miftâhım zâyi olduğu için şifreyi hall edemeyecek mevkideyim» feryadı.

Levha 16 — BCA, 180-9-0-0, 27-143-13, s. 5–6 (11 Ocak 1923 — Trabzon Lazarist Frerler Mektebi Rosetta Taşı Açık Müsveddesi) — Maarif Vekili İsmail Safa Bey'den Trabzon Maarif Müdüriyeti'ne: Lazarist Frerler Mektebi'ndeki siyasi propaganda, Türkçe/Tarih-Coğrafya tedrisatı ve muallimlerin salahiyeti hakkındaki iki maddelik gizli talimatın 2 sayfalık tam Osmanlıca müsveddesi.

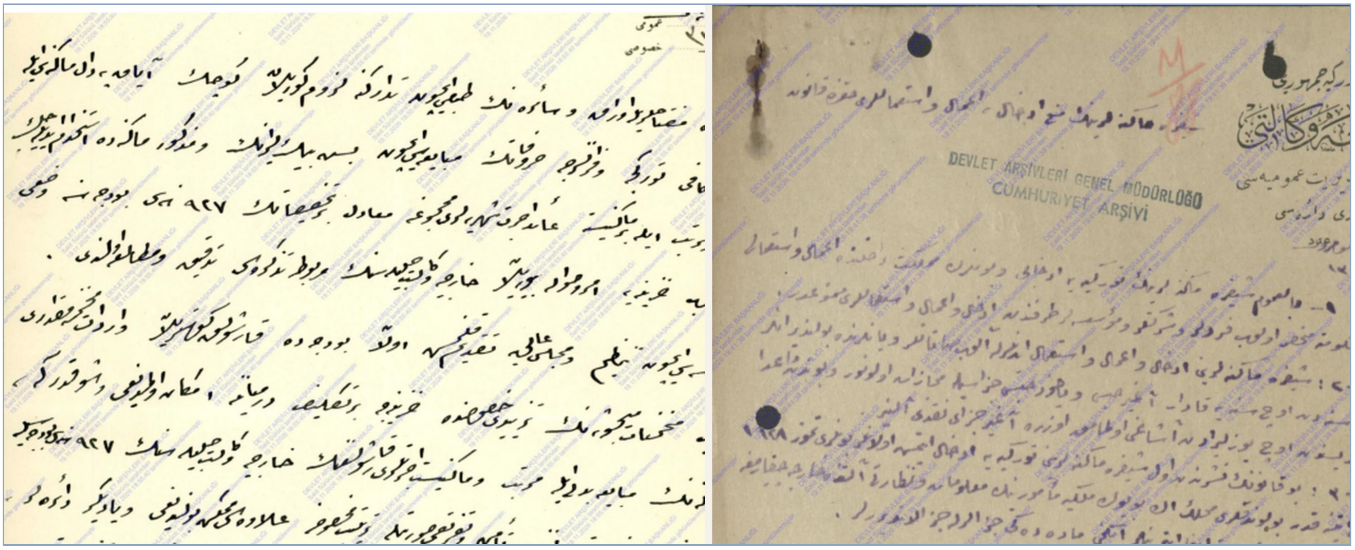
Levha 17 — BCA, 180-9-0-0, 27-143-13, s. 7–8 (11 Ocak 1923 — «Miftâh numrosu bir-dir / Üç numro ile-dir» 63 Grupluk Şifre) — Trabzon talimatının «Üç numro» kaydıyla şifrelenmiş 63 beşli grupluk tam telgraf nüshası: 45157=mekteb, 67618=tedkîkât, 19766=salâhiyeti ve 72. satır çekim eki şeridini ortaya çıkararak Hüdâvendigâr ve Antalya şifrelerini açan ikinci Rosetta Taşı.

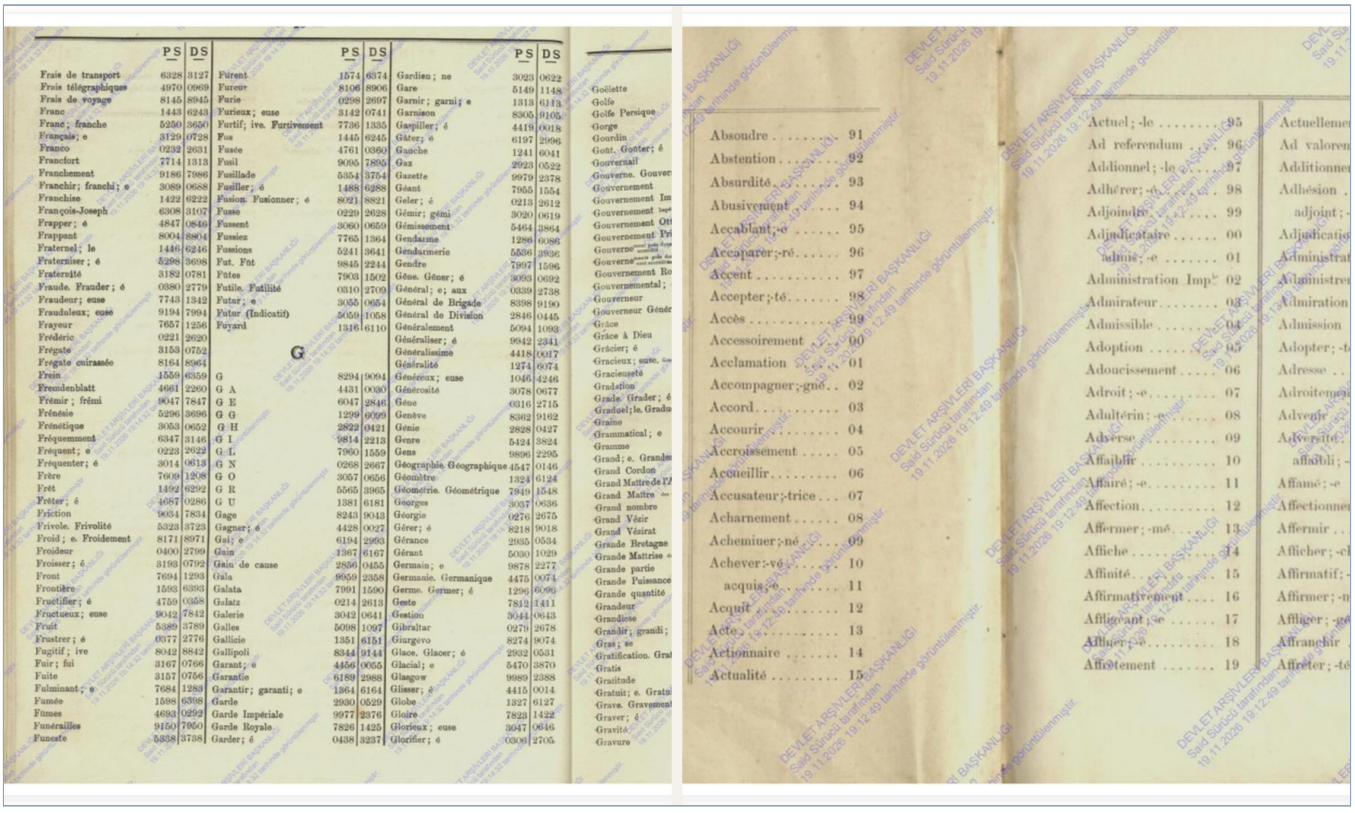
Levha 18 — BCA, 030-10, 159-115-1 & 030-18-1-1, ItemId=34735 (24 Ocak & 1 Şubat 1922 — Büyük Miftâh Önergesi ve Gazi M. Kemâl Şifre Kararnâmesi) — Sol: Karesi Mebusu Mehmed Vehbi [Bolak] Bey'in «şifre muhâberâtının büyük miftâhlarla icrâsı» önergesi. Sağ: TBMM Reisi M. Kemâl imzalı 1 Şubat 1922 tarihli 3 maddelik Şifre Muhâberâtı Kararnâmesi.

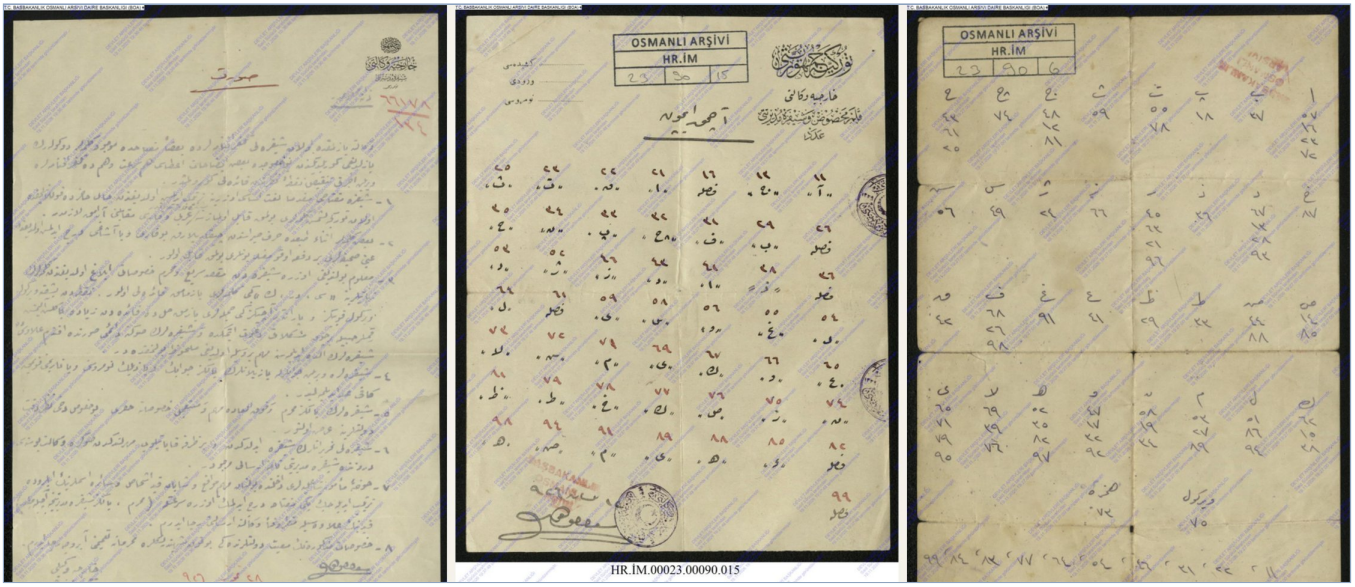
Levha 19 — BCA, 030-10, 104-682-21 & 180-9-0-0, 99-486-5 (4 Haziran 1925 «Hükûmet» Miftâhı İptali & 6 Şubat 1927 «Bir Numrolu Kitab» Parolası) — Sol: Muş'tan Genç Vilâyeti'ne zarfı açık geldiği için tüm Türkiye'de iptal edilen «Hükûmet» miftâhı tamimi (10.07.2025'te gizliliği kaldırılmıştır). Sağ: Kırklareli Valisi için «bir numrolu kitâbdan» istenen ve cevabında üzeri siyah mürekkeple sansürlenen Maarif parolası.

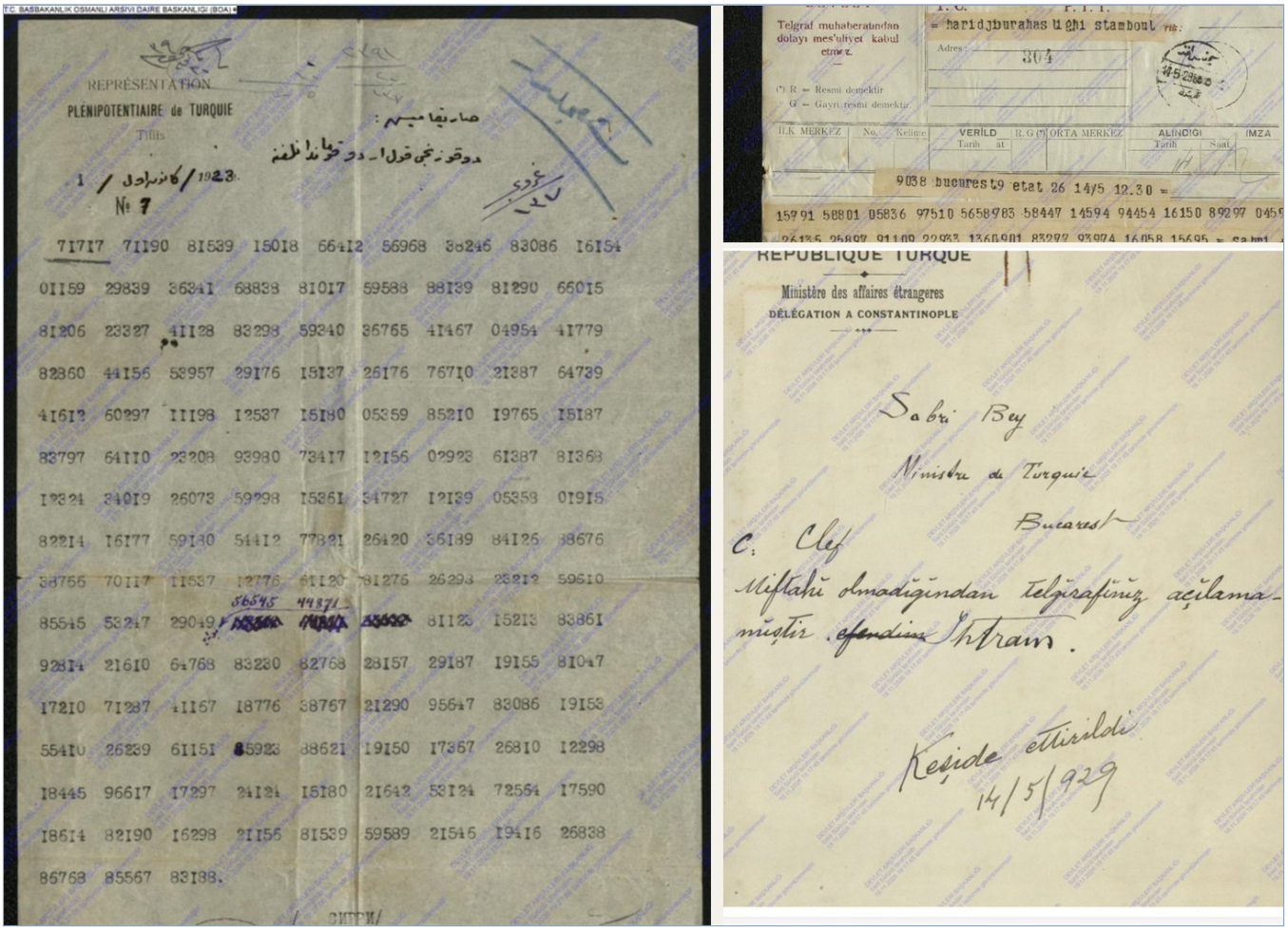
Levha 20 — BCA, 030-10, 129-928-5 & 230-0-0-0, 149-56-2 (2 Mart 1927 Ayak Pedallı Gizli Şifre Matbaası & 16 Temmuz 1928 Şifre Makineleri Kanunu) — Sol: Şifre miftâhlarının dışarıda dizilmemesi için Hariciye bünyesine ayak pedallı baskı makinesi ve 5.000 liralık Türkçe/Fransızca hurûfât alımı. Sağ: Özel şifre makinelerinin ithal, imal ve kullanımını ağır hapis cezasıyla yasaklayan 1928 Kanunu.

Levha 21 — BOA, HR.İM. 13/152 & 13/147 (Hariciye İstanbul Murahhaslığı Kasasındaki Fizikî Matbu Şifre Defterleri) — Sol: 138 sayfalık dosyada korunan iki serili (PS = Première Série / DS = Deuxième Série) 4 haneli «38 Numaralı Şifre Miftâhı» (Sayfa G). Sağ: 53 sayfalık 3 sütunlu matbu Fransızca diplomatik şifre miftâhı.

Levha 22 — BOA, HR.İM. 23/90, s. 6, 9, 15 (28 Temmuz 1924 İsmet Paşa'nın «Lûgat-ı Nâcî» Şifre Tamimi ve 1922–1924 Eşsesli Hariciye Cetvelleri) — Sol: Hariciye Vekili İsmet [İnönü] imzalı 8 maddelik şifre güvenliği tamimi (miftâhın Lûgat-ı Nâcî üzerine tertip edildiği ve ek/virgül kodlarının ecnebi telgrafhanelerce şifre kırmada kullanıldığı uyarısı). Orta: 9 Mart 1924 «Açmak İçün» cetveli. Sağ: 10 Mayıs 1922'de iptal edilen eşsesli cetvel.

Levha 23 — BOA, HR.İM. 23/90/24 & 24/102 (1 Aralık 1923 Tiflis 137 Grupluk ve 14 Mayıs 1929 Bükreş Telgraf Şeritli Mahlûlsüz Diplomatik Şifreler) — Sol: Tiflis Mümessilliği'nden Sarıkamış 9. Kolordu'ya çekilip açılamayan 137 grupluk (0–9 tabanlı) 5 haneli şifre. Sağ: Bükreş Elçisi Sabri Bey'in orijinal telgraf şeritli 5 haneli şifresi ve Latin harfli «Miftahı olmadığından telgrafınız açılamamıştır» cevabı.